

LUND KOMMUNE

Årsbudsjett 2024
Handlings- og økonomiplan 2024-2027

Alle gode ting er tre!

Innhold

1. Kommunedirektørens innledning	5
2. Sammendrag – hovedtrekkene i kommunedirektørens budsjettforslag for 2024.....	8
2.1 Driftsbudsjettet og ramme til fordeling	9
2.2 Kommentar sentrale inntektsposter.....	10
2.3 Sentraladministrasjonen – herunder politisk styring og kontroll/tilsyn	12
2.4 Oppvekst- og kulturetaten.....	14
2.5 Helse- og omsorgsetaten	15
2.6 Plan-, næring- og miljøetaten	16
3. Statsbudsjettet 2024	17
4. Overordnet målstyring, planer og styringssignaler	18
4.1 Finansielle måltall	18
4.2 Måltall for sykefravær.....	22
4.3 Mål for rekruttering	23
4.4 Kommuneplanen.....	23
4.5 Beredskap	26
5. Organisering av kommunen	27
5.1 Politisk organisering.....	27
5.2 Administrativ organisering.....	28
6. Dagens situasjon og framtidsutsikter – nøkkeltall og beskrivelse.....	29
6.1 Folkehelse	29
6.2 Befolkningsstatistikk	31
6.3 KOSTRA nøkkeltall 2021.....	36
6.4 Kvalitet på tjenestene	39
6.5 Kort om noen utvalgte arbeidsgivertema.....	41
7. Kommentar øvrige sentrale budsjettområder	43
7.1 Selvkost	43
7.2 Merverdiavgiftskompensasjon	46
7.3 Rente og avdragskompensasjon for investeringer	46
7.4 Konesjonskraft- og avgifter	47
7.5 Integrerings- og vertskommunetilskudd for flyktninger og asylanter	47
7.6 Premieavvik og reguleringspremie	48
7.7 Renteinntekter og utbytte	49
7.8 Grunnrenteskatt på landbasert vindkraft.....	50

8. Renteutgifter, låneavdrag og gjeldsutvikling (inkl. pensjonsforpliktelser).....	52
8.1 Renteutgifter	52
8.2 Avdrag på lånegjelden	53
8.3 Utvikling i netto lånegjeld (måltall) og netto pensjonsforpliktelser	53
9. Gjennomgang av etatene	55
9.1 Sentraladministrasjonen	55
9.2 Oppvekst og kulturetaten	61
9.3 Helse- og omsorgsetaten	65
9.4 Plan, næring og miljøetaten	73
10. Investeringer	77
11. Obligatoriske oversikter, kommedirektørens forslag.....	83

www.kommunebarometeret.no | Kommunal Rapport

Kommunal Rapport

Lund kommune kommer for 2023 ut på en 224. plass av totalt 356 kommuner. Høyest opp kommer kommunen innenfor kategorien «barnevern» der Lund er på 43. plass.

Lund kommune kommer for 2023 ut på en 119. plass av totalt 356 kommuner, opp 3 plasser fra fjoråret. Innenfor kategorien «kompetanse» kommer Lund kommune ut på en sterk 22 plass, ned 2 plasser fra i fjor. Blant kommunene i Rogaland kommer Lund på en 19. plass, tilsvarende de to foregående år. Det er viktig å understreke at selv om 119. plass er en relativt god plassering, er vi likevel langt unna de beste.

Det er kommunedirektøren som utarbeider dette dokumentet i forkant av kommunestyrets vedtak. Etter kommunestyrets vedtak blir de obligatoriske økonomiske oversiktene oppdatert. Utover dette er teksten og tabeller i dokumentet uendret.

1. Kommunedirektørens innledning

Alle godt ting er tre! – Dype røtter, sterke grener og friske blader

Alle gode ting er tre! Lund kommunes visjon, og henleder oppmerksomheten til våre tre hovedsatsingsområder; det gode livsløp i Lund, attraktive Lund og bærekraftige Lund. Økonomiplanperioden 2024-2027 har vi vært aktive i bruken av kommuneplanens samfunnsdel som overordnet rettesnor for å sikre sammenheng mellom mål og prioriteringer.

Fremtidige utfordringer

Et sentralt og viktig spørsmål vil være hvordan vi løser de større fremtidige utfordringene.

Kommunene har en bred og omfattende oppgaveportefølje og tjenesteomfang, der ansvaret har vokst i takt med utviklingen av velferdssamfunnet. Kommunene har ansvar for et stort antall oppgaver, og for komplekse og kompetansekrevende tjenester. Uavhengig av innbyggertall, geografi eller økonomi, har alle kommuner mer eller mindre det samme ansvaret i kraft av nettopp generalistkommuneprinsippet.

Det er likevel åpenbart at kommunene har ulike forutsetninger når det kommer til produksjon av for eksempel velferdstjenester. Et alternativ til generalistkommuneprinsippet vil være å ha differensiert oppgavefordeling med større grad av fleksibilitet.

Kommunesektoren generelt står overfor store utfordringer i årene som kommer. Vi blir flere eldre, færre i yrkesaktiv alder, og veksten i inntektene fra statsbudsjettet forventes å avta.

Ut fra dette er det enkelt å forstå at situasjonen for små kommuner, spesielt de med svak økonomisk bæreevne, vil bli stadig mer krevende. Både politisk og administrativ ledelse må arbeide godt sammen for å rigge fremtidens Lund kommune. Vi må søke svar på hvordan vi kan drive enda mer kostnadseffektivt samtidig som vi leverer grunnleggende gode tjenester til kommunens innbyggere.

Kommunestyret i Lund har fattet vedtak som sier at Lund skal bestå som egen kommune. Løsningen som derfor trolig vil tvinge seg frem over tid er enda større bruk av ulike former for samarbeid over kommunegrensene. Vi må derfor kartlegge og synliggjøre de områdene der det er mest å hente på etablering av nye samarbeidsløsninger.

Lund kommune er allerede med i NAV Lister- samarbeidet, og IRS sammen med Flekkefjord, Kvinesdal og Sirdal. Vi samarbeider med brannvesenet i Flekkefjord og har vertskommunesamarbeid vedr. Dalane Barnevern (Eigersund, Sokndal og Lund) for å nevne noen. Ut fra geografi og demografi samarbeider vi med både Eigersund og Flekkefjord om legevaktordninger, videregående skole, voksenopplæring osv.

«Medaljens bakside» er at økt omfang av interkommunalt samarbeid over tid vil kunne svekke det lokale selvstyret. Innenfor enkelte områder samarbeider vi både vestover og

østover, noe som medfører dobbelt sett med avtaler og tilhørende ugunstig kostnadsbilde. Samtidig ser vi at kostnadene til de store interkommunale fellesløsningene som NAV og barnevern øker raskt og utgjør en betydelig post i budsjettet vårt.

Flere av våre nabokommuner har «romsligere økonomi» fordi de har betydelige inntekter fra vann- og vindkraft. Våre politikere ønsker ikke nye etableringer innen vind- og solkraft i Lund. Dette er noe vi må forholde oss til, og vi må utarbeide våre budsjetter og økonomiplaner deretter. For å synliggjøre inntektspotensialet fra bl.a. vindkraft kan det nevnes at Lund kommune i 2024 har i underkant av 8,5 millioner kroner i inntekter fra vindkraft.

For å tilfredsstille kommunestyrets vedtatte måltall for netto driftsresultat på 1,75 % skulle resultatet for 2024 vært budsjettet til ca. 6,5 millioner kroner i pluss, fremfor ca. 5,7 millioner kroner i minus. Med dette som bakteppe er det åpenbart at det må tas økonomiske grep de neste årene for å redusere kostnadssiden i kombinasjon med å øke inntektssiden. Vi må tørre å tenke nytt, vi må tørre å utfordre etablerte strukturer, være modige og kreative.

Frivilligheten og eldre som ressurs – en del av løsningen

Frivilligheten står sterkt i Lund, og vi får derfor til mye – langt mer enn hva det kanskje skulle være rom for i en liten kommune med i overkant av 3200 innbyggere. «Investering» i frivillighet gir oftest god valuta for pengene. En kan ikke gjøre alt, men hvis alle gjør litt kan vi få til mye.

Like viktig er det å tenke på de eldre som en ressurs. Med tanke på den demografiske utviklingen blir vi stadig flere eldre. Samtidig er våre eldre en verdifull ressurs som vi bør spille på i årene som kommer. Men hvordan får vi dette til? Kan Eldrerådet eller de eldre sine interesseorganisasjoner bidra med gode innspill?

Og våre nye landsmenn, vi trenger deres hender også! Vi må arbeide for å skape en vinn-vinn-situasjon ved at våre nye innbyggere kommer raskt ut i lønnet arbeid, og at næringsliv og offentlig sektor dermed får dekket inn noe av sitt rekrutteringsbehov.

Digitalisering er også en del av løsningen

Digitalisering av kommunesektoren er fremdeles et av de største pågående prosjektene. Kostnader til digitale løsninger vil øke i årene fremover. Det er derfor essensielt at vi klarer å effektivisere og hente ut gevinster i form av smartere måter å arbeide på. Lund kommune er derfor medlem av DigiRogaland. Kommuneledelsen har i DigiRogalands regi gjennom hele 2023 deltatt i «Det store kompetanseløftet», der hovedmålet er å tenke nytt for å kunne levere moderne og bedre tjenester til innbyggerne. Det arbeides med konkretisering av flere tiltak som en følge av denne satsingen utover i økonomiperioden.

Investeringer

Administrasjonens forslag til investeringsbudsjett innebærer en stram tilnærming, dette for å begrense effektene lånefinansierte investeringer har på finanskostnadene. Vi vet også at det foreligger et ubudsjettet investeringsbehov i bygningsmasse i årene fremover. Våre

folkevalgte har bestilt en gjennomgang av deler av kommunens bygningsmasse, begrenset til Lundetun, Huset og Rådhuset. I tillegg arbeides det med tilvarende kartlegging innen helse og omsorgsetaten. Vi tror vi vil få mange gode svar og mye nyttig informasjon gjennom denne prosessen. Vi ser for oss å bruke 2024 til kartlegging, analyser og planlegging, for deretter å legge inn de prioriterte investeringsprosjektene i økonomiplanen fra og med 2025. Det er i 2024 avsatt midler til dette kartleggingsarbeidet.

Noen investeringer er likevel foreslått fra kommuneledelsens side, bl.a. forslag om investering i varmegjenvinningsanlegg på Lund ungdomsskole og ventilasjonsanlegg på Heskestad skule, oppgradering av kjøkken på sykehjemmet og digitalisering av kommunens byggesaksarkiv.

Drift

På driftssiden har vi budsjettet med 1 million kroner i tilskudd til Moi IL sitt prosjekt «Nye Moi stadion». Dette prosjektet treffer særlig godt på de målene som Lund kommune har i sin samfunnsplan mht. barn og unge, folkehelse, bolyst og attraktivitet. Anlegget vil være til bruk for alle kommunens innbyggere, både aktive og ikke aktive.

Vi har lagt inn midler til bl.a. nye skolebøker, økt bemanning på SFO, videreføring av stilling som flyktningskoordinator, veivedlikehold og økt satsing innenfor hjemmebaserte tjenester.

Nye innbyggere - flyktninger

Vi har mottatt mange flyktninger i 2023, og vi forventer at kommunen blir anmodet om å motta et betydelig antall også i 2024. Lund må bidra etter beste evne, men vi opplever nå kapasitetsproblemer på flere områder. Det er vanskelig å se realismen i å legge seg på nivå som for inneværende år. Ikke minst ser vi at det er problematisk å finne arbeid til flyktningene. Det er flere grunner til dette, språkproblemer, forskjeller i utdanningsnivå, sertifiseringer og kompetansekrav. Dersom vi ikke lykkes med å få flyktningene ut i arbeid, kan dette få stor betydning for kommunebudsjettene fremover, da det blir kommunenes oppgave å bidra med nødvendige stønader.

Velkommen til våre nye folkevalgte

Vi i administrasjonen vil benytte anledningen til å ønske våre nye folkevalgte velkommen! Vi gleder oss til å bli bedre kjent med dere!

Vi skal, sammen med KS, arrangere det nye Folkevalgtprogrammet, og for øvrig bidra så godt vi kan. I tillegg kan dere høste av de mer erfarne folkevalgte sin erfaring og kunnskap, og motta gode råd og tips fra dem.

Vi brenner alle for Lund, og skal sammen finne mange gode løsninger!

Riktig god lesning!

Kommunedirektør
Siv K. Egenes

Kommunalsjef Økonomi og Personal
Espen Lindal

2. Sammendrag – hovedtrekkene i kommunedirektørens budsjettforslag for 2024

I dette kapitlet følger et kort sammendrag av kommunedirektørens forslag til budsjett for 2024.

Regnskapsårene 2020/2021/2022 har gitt Lund kommune et «økonomisk pusterom». Akkumulert er det i disse driftsårene avsatt betydelige beløp til fondsreservene.

Budsjettåret 2023 innebærer en budsjettert bruk av fondsmidler på 5,5 millioner kroner ut fra de endringer som ble gjort ifm. revidert budsjett pr. august 2023. I forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2024 er skatteanslaget for 2023 justert opp med 3,55 mrd. sammenliknet med anslaget i RNB. For Lund kommune er denne endringen beregnet til å utgjøre ca. 2 millioner kroner i økt skatteinngang sammenliknet med revidert budsjett. Alt annet likt vil skatteveksten på 2 millioner kroner medføre en tilsvarende reduksjon i bruk av frie fondsmidler for 2023. Det understrekes fra kommunedirektørens side at det foreligger betydelig usikkerhet og at anslaget for regnskap 2023 er ut fra beste estimat.

I årene fremover må det påregnes kutt i offentlige utgifter, som også må forventes å ramme kommunene. I Lund kommune må vi forberede oss på innstramminger og planlegge for strammere tider. Vi må arbeide målrettet med å hente ut effektiviseringsgevinster og foreta klare prioriteringer. I alle budsjettår foretas det krevende avveininger som følge av at alle gode og ønskede tiltak ikke kan gjennomføres. For å synliggjøre behovet for gevinstrealisering og effektivisering har kommunedirektøren innarbeidet en reduksjon i etatsrammene til helse- og omsorg og oppvekst- og kultur på til sammen MNOK 6 i planperioden – fordelt med MNOK 3 i 2025 og MNOK 3 i 2026.

Etatenes rammer for 2024 bygger på opprinnelig budsjett for 2023 justert for varige endringer. Kommunedirektøren understreker at det eksisterer betydelig usikkerhet i flere vesentlige budsjettposter som er beregnet ut fra beste anslag. Anslag på utgifter og inntekter ifm. flyktningssituasjonen er et eksempel på vesentlige budsjettposter som er svært krevende å budsjettere.

Kommunedirektørens budsjettforslag for 2024 foreslås vedtatt med et negativt netto driftsresultat på MNOK 5,669. Kommunedirektøren trekker frem flere årsaker; Sterk prisvekst, økt rente, behov for økt kapasitet norskundervisning, økte overføringen til privat barnehage, økte kostnader til barnevernet og NAV, økte utgifter til vedlikehold og bygninger og vei. I tillegg har vi også for 2024 engangskostnader ifm. kommuneplan og omorganisering av arkiv.

På utgiftssiden må det tas hensyn til vedtak og føringer fra sentrale og lokale myndigheter,

lovmessige forpliktelser, forventninger fra brukerne og befolkningen og tjenestetilbud/kommunale oppgaver som har vært forsømt de senere år som følge av stramme kommunebudsjetter.

Inntektssiden og finansområdet er budsjettet ut fra utviklingen i skatteinntekter, prognosemodellen fra KS og Kommunal og moderniseringsdepartementet, forventet renteutvikling, tilskuddsordninger, salg av kraft, avdrag på nye investeringer mv. Kommunens egenevne til å påvirke sin økonomiske stilling er i hovedsak begrenset til å gjelde innsparinger i form av reduksjoner på utgiftssiden. Det finnes bare en inntektspost som kommunen har direkte styring over innenfor lovverkets rammer – inntektene fra eiendomsskatt. Det er en krevende avveining mellom å pålegge befolkningen og næringslivet økte skattebyrder på den ene siden og sørge for tilstrekkelige bevilgninger til høyt prioriterte og ofte lovmessig forpliktende velferdstjenester og andre kommunale oppgaver (vedlikehold mv.) på den andre siden.

Den generelle samfunnsutviklingen bærer preg av at kommunene må tenke nytt og i betydelig grad rasjonalisere den kommunale tjenesteproduksjonen for å oppnå en bærekraftig balanse mellom inntektene og utgiftene i årene fremover. Kommunedirektøren tillater seg derfor å igjen henvise til statsforvalterens rundskriv sensommeren 2020. Etter kommunedirektørens vurdering er tematikken som statsforvalteren tok opp ikke blitt mindre aktuelt de siste årene.

«Fylkesmannen ber kommunane vurdere behova og mogelegheitene for strukturendringar i tenestene nøye i komande økonomiplanprosess».

Kommunedirektørens budsjettforslag innebærer ingen større strukturelle endringer i den kommunale tjenesteproduksjonen i kommende økonomiplanperiode. Kommunedirektøren understreker likevel at dette bildet kan endre seg ut fra endringer i rammebetingelsene eller andre økonomiske forhold.

2.1 Driftsbudsjettet og ramme til fordeling

I statsbudsjettet for 2024 anslås det en nominell vekst i rammetilskudd og skatteinntekter på 3,5%. Den nominelle veksten for Lund for 2024 er blant den laveste blant kommunene i Rogaland og gir oss en realnedgang på 0,8 %. Årsaken til lav nominell vekst for Lund kommune følger i hovedsak av endringer i utgiftsutjevning og bortfall av småkommunetilskudd. I statsbudsjettet for 2024 er det beregnet at Lund kommune er 10,28% dyrere å drifte enn gjennomsnittskommunen. Tilsvarende tall for 2023 var på 11,6%.

Kommunedirektørens forslag til økonomiplan tar ikke høyde for lønns- og prisvekst for årene etter budsjettåret 2024. De siste årene har veksten i de statlige overføringene vært svakere enn nødvendig vekst på utgiftssiden. Med dette vet vi at det ligger en mulig underdekning i

form av en realnedgang i inntektene for de påfølgende årene i planperioden. Det er imidlertid mange forhold som kan medføre at dette bildet endres.

Kommunedirektøren legger opp til en krevende økonomiplanperiode med svake økonomiske resultater. Driftsbudsjettet for 2024 har en total netto utgiftsramme på 310,119 millioner kroner. Netto driftsresultat er i 2024 beregnet til minus MNOK 5,669. Med bakgrunn i kommunedirektørens forslag vil de finansielle måltallene hva angår netto driftsresultat ikke oppfylles i planperioden. Disposisjonsfondet vil etter kommunedirektørens forslag tæres på i 2024/2025 for deretter å tilføres midler i 2026/2027. Det er viktig at bruken av kommunens fondsmidler begrenses mest mulig og at vi arbeider for å oppnå varig økonomisk driftsbalanse.

2.2 Kommentar sentrale inntektsposter

Tall i TNOK	2024	2025	2026	2027
Rammetilskudd inkl. utjevning	150 390	148 000	148 000	148 000
Inntekts- og formueskatt	102 810	102 800	102 800	102 800
Eiendomsskatt	14 400	15 400	15 400	15 400
Sum	267 600	266 500	266 500	266 500

Rammetilskudd:

Prognosemodellen foreligger i en illustrasjonsmodell i "grønt hefte", dvs. identisk med Regjeringens anslag. Skatt og rammetilskudd er beregnet ut fra KS sin prognosemodell, som bygger på finansdepartementets anslag i statsbudsjettet. Den største posten i rammetilskuddet består av et innbyggertilskudd som er likt for hele landet, på kr. 29 832 pr. innbygger. For 2024 er det samlede rammetilskuddet for Lund kommune beregnet til TNOK 131 837. Følgende oversikt er gjeldende for rammetilskudd 2024:

Tall i TNOK	2024
Innbyggertilskudd	96 506
Utgiftsutjevning	21 574
Korr.ordning elever i statlige og private skoler	2 279
Tilskudd særskilt fordeling	5 446
INGAR	1 721
Distriktstilskudd Sør-Norge	3 311
Skjønnstilskudd	1 000
Sum	131 837

Av rammetilskuddet utgjør utgiftsutjevningen MNOK 21,574 og er beregnet ut fra en behovsindeks på 1,1028 – dvs. at det koster ca. 10,28 % mer å drifte Lund kommune enn landsgjennomsnittet. Utgiftsutjevningen skjer ved hjelp av en kostnadsnøkkel.

Kostnadsnøkkelen består av en rekke objektive kriterier, som forklarer hvorfor det er forskjeller i kommunenes utgifter til velferdstjenester. Eksempler på slike kriterier er blant annet antall barn i skolepliktig alder, antall eldre, bosettingsmønster og reiseavstander i kommunen. Kostnadsnøkkelen sørger for å omfordele denne andelen av rammetilskuddet fra kommuner som er rimeligere å drive enn landsgjennomsnittet, til kommuner som er dyrere å drive enn landsgjennomsnittet.

Skatt:

Rammetilskuddet er et fastsatt beløp, mens skatteinntektene er et anslag som vil endre seg i løpet av året. Prognosen for Lund kommunes skatteinntekter for 2024 er på TNOK 121 099, inkludert inntektsutjevning. De siste 3 årene har skatteinngangen blitt høyere enn de estimerer som er lagt til grunn ved utarbeidelsen av budsjettet. Det er imidlertid kommunedirektørens tilnærming at skatteinngangen budsjetteres i tråd med beste anslag fra departementet.

Det er store forskjeller i skatteinntektene mellom kommunene. Gjennom en egen inntektsutjevning utjevnes delvis disse forskjellene mellom kommunene, ved at skatteinntektene blir omfordelt fra kommuner med skatteinntekter per innbygger over landsgjennomsnittet til kommuner med skatteinntekter per innbygger under landsgjennomsnittet.

Skatteanslaget for 2024 er videreført i økonomiplanperioden.

Eiendomsskatt:

For 2024 er den generelle skattesatsen foreslått økt med 1 promille, fra 6 promille i 2023 til 7 promille i 2024. Samtidig har kommunedirektøren lagt opp til en videreføring av differensiert skattesats for hus/hytter. Skattesatsen for hus/hytter foreslås uendret på 3 promille i tråd med hva som tidligere er innarbeidet i økonomiplanen. Som del av budsjettbehandlingen for 2023 ble det politisk besluttet at bunnfradraget for hus og hytter skulle økes fra kr. 200 000 til kr. 400.000. I kommunedirektørens forslag er bunnfradraget nedjustert til kr. 200.000 for 2024 for deretter å tas helt bort for årene 2025-2027.

Kommunedirektøren sitt budsjettforslag innebærer altså at all eiendom i Lund kommune foruten hus/hytter skattlegges med 7 promille i 2024, og at hus/hytter skattlegges med 3 promille med et bunnfradrag på kr. 200 000. Med bakgrunn i kommunedirektørens forslag gjelder følgende fordeling av eiendomsskatteinntektene i planperioden.

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

Inntekter eiendomsskatt 2024-2027												
Alle tall i 1000	2024			2025			2026			2027		
	TNOK	Skattesats	BF	TNOK	Skattesats	BF	TNOK	Skattesats	BF	TNOK	Skattesats	BF
Bolig/fritidseiendom	5 000	3 promille	200	6 000	3 promille	0	6 000	3 promille	0	6 000	3 promille	0
Vannkraftanlegg	2 300	7 promille	0	2 300	7 promille	0	2 300	7 promille	0	2 300	7 promille	0
Vindkraftanlegg	4 100	7 promille	0	4 100	7 promille	0	4 100	7 promille	0	4 100	7 promille	0
Næringseiendom	3 000	7 promille	0	3 000	7 promille	0	3 000	7 promille	0	3 000	7 promille	0
Sum inntekt	14 400			15 400			15 400			15 400		

Tabellen viser budsjetterte inntekter fra eiendomsskatt basert på regnskapsmessig fordeling av skatteobjektene i kommunen.

Kommunedirektøren har i sitt budsjettforslag lagt opp til at den differensierte skattesatsen for hus/hytter holdes uendret i årene 2024-2027.

I 2024 må det iht. eiendomsskatteloven enten foretas ny taksering av eiendomsmassen i Lund kommune (de eiendommer som ikke benytter skattegrunnlag fra skatteetaten), eller en såkalt kontorjustering av takseringsgrunnlagene. Kontorjusteringen innebærer en prosentmessig oppjustering av taksert verdi ved forrige takseringsrunde, og kan settes mellom 1 og 10 prosent. Det fremmes egen politisk sak som omhandler dette temaet. Tabellen ovenfor er basert på gjeldende takster og hensyntar ikke endring i disse i planperioden.

Se kap. 7 for øvrige sentrale inntektsposter og utfyllende kommentarer.

2.3 Sentraladministrasjonen – herunder politisk styring og kontroll/tilsyn

Vesentlige endringer i budsjettet for sentraladministrasjonen for 2024 knyttes hovedsakelig til justering for strømpriser, kompensasjon for lønns- og prisvekst og helårsvirkning av politiske vedtak i 2023. Sentraladministrasjonen innebærer politisk aktivitet, kontroll/tilsyn, valgavvikling, kommunedirektørens stab og felles ikt.-drift.

Som del av budsjettet til sentraladministrasjonen inngår tilskudd til kirkelig fellesråd, KS-kontingent, finansiering av en rekke system-abonnement, avgifter og lisenser. Hoveddelen av budsjettet til sentraladministrasjonen går til finansiering av stab/støttetjenester og innbefatter lovpålagte funksjoner for å bistå den øvrige kommunale virksomheten.

Netto ramme for sentraladministrasjonen er i 2024 foreslått til MNOK 27,717. Dette representerer en endring fra opprinnelig 2023 budsjett på TNOK 2 650, der endringene kan oppsummeres slik:

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

Oppjustering/Nedjustering av budsjettamme	Beskrivelse	Beløp
	Netto ramme iht. opprinnelig budsjett 2023	-25 067
Oppjustering	Lønns- og prisstigning	-850
Nedjustering	Justering strømpriser	1 100
Oppjustering	Medlemsskap region Stavanger, KS vedtak 2023	-35
Oppjustering	Egenandel bredbånd: Eide	-375
Oppjustering	Egenandel bredbånd: Skåland	-275
Oppjustering	Tilskudd MOI IL ifm. prosjektet "Nye Moi stadion"	-1 000
Nedjustering	Rekrutteringstiltak - lønn til fordeling på etatene (flyttes OK)	125
Oppjustering	Økning driftskostnader arkiv	-50
Oppjustering	Merkevarebygging	-100
Oppjustering	Restfinansiering bemanningsressurser sentraladm. KS vedtak 2023	-1 150
Nedjustering	Valg	170
Oppjustering	Økninger av lisenser, medlemskap osv.	-300
Oppjustering	Framsikt økonomi/virksomhetsstyring	-40
Oppjustering	Økning i budsjett kontroll/tilsyn	-100
Nedjustering	Ekstraord. rammejustering LKF - strømpriser	50
Oppjustering	Vedlikehold av kirkebygg (LKF)	-100
Nedjustering	Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester	280
	Netto ramme iht. kommunedirektørens forslag 2024	-27 717

Utover de endringer listet opp ovenfor videreføres driften innenfor sentraladministrasjonen på samme nivå som i 2023.

2.4 Oppvekst- og kulturetaten

Oppvekst- og kulturetaten innbefatter OK-stab, skolene, kultur, barnehagene og SFO.

Netto ramme for OK-etaten er i 2024 foreslått til MNOK 123,660. Dette representerer en netto endring fra opprinnelig budsjett i 2023 på MNOK -7,590, der endringene kan oppsummeres slik:

Oppjustering/Nedjustering av budsjetttramme	Beskrivelse	Beløp
	Netto ramme iht. opprinnelig budsjett 2023	-131 250
Oppjustering	Lønns- og prisstigning	-5 900
Nedjustering	Justering strømpriser	8 900
Oppjustering	Utvidelse av tilbud Lund Folkebibliotek, KS vedtak 2023	-300
Oppjustering	Maling Fjellhaug	-100
Oppjustering	Rekrutteringstiltak min. 6 års ansiennitet, KS vedtak 2023	-250
Nedjustering	Bolystmidler	300
Nedjustering	Engangsstøtte til lag og organisasjoner	125
Nedjustering	Mobilt lydanlegg	98
Oppjustering	Leker SFO	-50
Oppjustering	Ansatt SFO	-800
Oppjustering	Økte kostnader PPT	-150
Oppjustering	Fornyning av lærebøker	-600
Oppjustering	Økte overføringer privat barnehage	-2 000
Nedjustering	Norskopplæring på Moi	600
Oppjustering	Norskundervisning grunnskolen - økte kostnader	-1 000
Oppjustering	Skolemiljøarbeiderstilling, Nygård barneskole	-300
Nedjustering	Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester	9 770
Nedjustering	Prisstigning inntekter	547
Oppjustering	Reduksjon i foreldrebetaling barnehager	-1 300
	Netto ramme iht. kommunedirektørens forslag 2024	-123 660

Utover de endringer listet opp ovenfor videreføres driften innenfor oppvekst- og kulturetaten på samme nivå som i 2023.

2.5 Helse- og omsorgsetaten

Helse- og omsorgsetaten innbefatter HO-stab, helsestasjonen, legekantor/legevakt, NAV, fysio- og ergoterapi, flyktingetjenesten, barnevernet, sykehjemmet, hjemmetjenesten, vaskeri og kjøkkentjenester, psykisk helsetjeneste og Haukland bo- og avlasting.

Netto ramme for HO-etaten er i 2024 foreslått til MNOK 135,154. Dette representerer en endring fra opprinnelig budsjett i 2023 på MNOK 8,182 der endringene kan oppsummeres slik:

Oppjustering/Nedjustering av budsjettamme	Beskrivelse	Beløp
	Netto ramme iht. opprinnelig budsjett 2023	-127 198
Oppjustering	Lønns- og prisstigning	-6 500
Nedjustering	Justering strømpriser	4 000
Oppjustering	Flerkulturell arbeidsgruppe - arrangementsmidler, KS vedtak 2023	-150
Oppjustering	Økt stilling demensteam hjemmetjenesten	-150
Oppjustering	Hverdagsrehabilitering hjemmetjenesten	-500
Oppjustering	Demenskoordinator økt stilling	-150
Oppjustering	Økte utgifter NAV Lister	-2 250
Oppjustering	Økning i systemlisenser Digihelse	-150
Oppjustering	Økte kostnader til hjemmehjelp	-300
Oppjustering	Økt driftstilskudd legeordningen	-200
Oppjustering	Haukland bofellesskap 1:1	-500
Oppjustering	Rekrutteringstiltak min. 6 års ansiennitet. KS vedtak 2023	-100
Oppjustering	Gjenåpning av nedlagte sengeplasser sykehjem	-400
Oppjustering	Økte lønnskostnader helg/natt	-1 000
Oppjustering	Utdanningsmidler helsepersonell, delfinansiering	-300
Oppjustering	Økte kostnader leasingbiler hjemmetjenesten	-200
Oppjustering	Utskifting av pc, tynnklienter, skjermer m.m	-100
Nedjustering	Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester	2 052
Oppjustering	Kommunekoordinator flyktingarbeid - finansiering av stilling	-800
Oppjustering	Rådgiver HO stab	-350
Oppjustering	Prisstigning inntekter	1 036
Oppjustering	Reduserte inntekter kjøkken	-600
Oppjustering	Bortfall av tilskudd for enslige mindreårige, barnevern	-570
	Netto ramme iht. kommunedirektørens forslag 2024	-135 380

Utover de endringer listet opp ovenfor videreføres driften innenfor helse- og omsorgsetaten på samme nivå som i 2023.

2.6 Plan-, næring- og miljøetaten

Plan-, næring- og miljøetaten innbefatter PNM-stab, landbrukskontoret, vegvedlikehold, driftsavdeling, vaktmester/renholdstjenester, brann- og ulykkesvern og VAR-tjenester (vann og avløp).

Netto ramme for PNM-etaten er i 2024 foreslått til MNOK 27,862. Dette representerer en endring fra 2023 på MNOK 16,828 der endringene kan oppsummeres slik:

Oppjustering/Nedjustering av budsjetttramme	Beskrivelse	Beløp
	Netto ramme iht. opprinnelig budsjett 2023	-11 034
Oppjustering	Lønns- og prisstigning	-1 200
Nedjustering	Justering strømpriser	1 300
Oppjustering	Oppussing av leiligheter/kommunale boliger	-350
Nedjustering	Egenandel trafikksikkerhetstiltak (samarbeidsprosjekt)	50
Oppjustering	Historiske ortofoto	-35
Oppjustering	Økte utgifter til vegvedlikehold (inkl. prisøkning brøytekontrakter)	-500
Nedjustering	Rullering av kommuneplanens arealdel	600
Nedjustering	Montering av vinduer gymsal LU	100
Oppjustering	ROS-analyse brannvesen	-60
Oppjustering	Beredskap - innkjøp av utstyr	-100
Oppjustering	Utredning kommunal bygningsmasse - konsulent	-300
Nedjustering	Oppdatering av FKB data (samarbeid SVV)	90
Nedjustering	Vedlikehold rest LU og Olabakken 7	200
Oppjustering	Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester	-12 102
Nedjustering	Prisstigning inntekter	500
Nedjustering	Teknisk flytting av VA kostnader (selvkost) til nytt ansvar 500	5 109
Oppjustering	Teknisk flytting av gebyrinntekter VA (selvkost) til nytt ansvar	-10 130
	Netto ramme ekskl. VA iht. kommunedirektørens forslag 2024	-27 862

En vesentlig endring av budsjettet til PNM følger av omlegging av budsjettområde for renhold/bygningsvedlikehold og VA. Selvkost VA (vann og avløp) skilles ut fra PNM sin driftsramme og legges på et eget budsjettområde for selvkost VA.

3. Statsbudsjettet 2024

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter i 2024 med om lag 5,1 mrd. Av veksten i de frie inntektene er 150 mill. kroner begrunnet med satsing på psykisk helse og rus, og 40 mill. kroner er begrunnet med styrking av skolehelsetjeneste og helsestasjon. Videre er 100 mill. kroner fordelt til kommuner som taper mest på modellen for gradert basistilskudd i utgiftsutjevningen.

For lund kommune innebærer regjeringens forslag til Statsbudsjett en nominell vekst i de frie inntektene (rammetilskudd og skatteinntekter) på ca. 3,5 %. Landsgjennomsnittet er beregnet til 4,7 % mens det for Rogaland er beregnet en gjennomsnittlig vekst på 4,4 %.

Kostnadsveksten anslås til 4,3 pst (kommunal deflator for 2024), herav lønn 4,9 pst og vareinnsats 3,4 pst. Deflatoren er lagt til grunn i beregningen av etatenes kompensasjon for lønns- og prisvekst i 2024. Årene etter 2024 i økonomiplanen er ikke justert for lønns- og prisvekst.

Lund kommune kommer ut med et anslag på frie inntekter på til sammen 253,155 millioner kroner. De frie inntektene fordeler seg på følgende måte for Lund kommune:

- Innbyggertilskudd før omfordeling: 96,506 millioner kroner
- Utgiftsutjevning: 21,573 millioner kroner
- Korreksjonsordning for elever i statlige og private skoler: 2,279 millioner kroner
- Tilskudd med særskilt fordeling: 5,446 millioner kroner
- INGAR (inntektsgarantiordningen): 1,721 millioner kroner
- Distriktstilskudd Sør-Norge: 3,311 millioner kroner
- Skjønntilskudd: 1 millioner kroner
- Anslag skatteinntekter inkl. inntektsutjevning: 121,099 millioner kroner

Innbyggertallet i Lund kommune som er lagt til grunn ved beregning av innbyggertilskuddet er 3 235 innbyggere. Med en sats pr. innbygger på kr. 29 832 er innbyggertilskuddet for 2024 beregnet til MNOK 96,505.

Grunnlaget for beregning av småkommune-tilskudd for 2024 er innbyggertallet i kommunen pr. 1.1.2023. I lund kommune var det registrert 3 206 innbyggere pr. 1.1.2023. Kommuner med under 3 200 innbyggere kvalifiserer for småkommune-tilskudd.

I rammen er kommunen kompensert for endringer i barnehagesatsene og helårseffekt av 12 timer gratis SFO for 1 og 2 klasse.

4. Overordnet målstyring, planer og styringssignaler

Lund kommune har 3 konkrete sektorovergripende målsettinger som del av den daglige driften av kommunen.

- Finansielle måltall (handlingsregler)
- Måltall for sykefraværet
- Rekruttering av kvalifiserte medarbeidere i alle ledd

I tillegg til at det arbeides mot målene ovenfor foreligger det planer og styringssignaler som det må tas hensyn til i de ulike årsbudsjettene. Kommuneplanen er i denne sammenheng svært sentral. Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 for Lund kommune er et sentralt overordnet styringsdokument for kommende planperiode. Kommuneplanens arealdel er pt. fremdeles under utarbeidelse.

Det foreligger også en rekke planer i samarbeid med Rogaland fylkeskommune. Aktuelle planer i denne sammenheng kan nevnes Regionalplan Dalane 2019-2030 (inkl. Mulighetene i Dalane), Regional planstrategi 2021-2024, samt regionale planer innenfor klima, kultur, folkehelse etc.

I det følgende gjennomgås de sektorovergripende målene, kommuneplanen og styringssignalene kortfattet.

4.1 Finansielle måltall

Lund kommune har definert følgende langsiktige finansielle handlingsregler som overordnede styringsparametere:

- ✓ mål for netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter
- ✓ mål for størrelsen på kommunens disposisjonsfond i prosent av sum driftsinntekter
- ✓ mål for samlet netto lånegjeld i prosent av sum driftsinntekter

De finansielle handlingsreglene bærer preg av langsiktighet. Med dette menes at måltallene er retningsgivende og førende på lang sikt. Kommunedirektøren legger til grunn at økonomiplanen skal bære preg av de finansielle handlingsreglene ved at disse søkes oppnådd gjennom de ulike prioriteringene i drifts- og investeringsbudsjettet.

Handlingsreglene må imidlertid vurderes for realisme ut fra den totale økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i. Måltallene må også ses i sammenheng med hverandre ettersom netto driftsresultat direkte påvirker måltallet for disposisjonsfondet som igjen har betydning for kommunens handlingsrom til å bl.a. egenfinansiere investeringsutgifter. Kommunedirektøren oppsummerer nedenfor utviklingen i de 3 ulike måltallene for kommende økonomiplanperiode med bakgrunn i kommunedirektørens

budsjettforslag.

Mål for netto driftsresultat

Netto driftsresultat er et viktig nøkkeltall i kommunal sektor og er en god indikasjon på om kommunens drift er bærekraftig på lang sikt. Et positivt netto driftsresultat innebærer at kommunens inntekter overstiger utgiftene – og indikerer med dette en positiv driftsbalanse. Netto driftsresultat viser hvor mye som er igjen for å finansiere investeringer, nedbetaling av gjeld eller til å bygge opp reserver.

Måltallene for hva som kan defineres som et bærekraftig netto driftsresultat varierer stort mellom kommunene. Viktige vurderingskriterier i denne sammenheng er kommunens risikoprofil og det ønskede nivået på kommunens reserver.

Kommunestyret har besluttet et langsiktig måltall på 1,75 % av sum driftsinntekter. Kommunedirektøren har i sitt forslag til årsbudsjett og økonomiplan lagt stor vekt på dette måltallet for å sikre en bærekraftig økonomisk utvikling av kommuneøkonomien.

Mål for disposisjonsfond

Disposisjonsfond eller frie fondsmidler er å betrakte som kommunens frie egenkapital. Det oppstår svært ofte utfordringer i løpet av budsjettåret som gir lavere inntekter/høyere utgifter enn først forutsatt. Usikkerheten i kommunebudsjettet er altså høy. Får å kunne håndtere slike uforutsette hendelser er det viktig at kommunen har en viss reserve å trekke på i form av disposisjonsfond.

Størrelsen på kommunens disposisjonsfond må ses i sammenheng med kommunens evne til å tåle tap, risikoeksponering samt usikkerhetsmomenter i budsjetteringen av inntekter og utgifter. En del av risikobildet kan kommunen selv påvirke, for eksempel ved at kommunen ikke har vesentlige finansielle risikoer i form av risikofylte plasseringer eller låneprodukter. Kommunens evne til å tåle tap henger sammen med hvor stor innvirkning et uforutsett underskudd vil få i den løpende driften. Dersom kommunen har et solid disposisjonsfond vil konsekvensene av et uforutsett moderat underskudd være små. Underskuddet kan dekkes inn ved å tære på oppsparte fondsmidler uten vesentlig inngripen i den kommunale tjenesteproduksjonen på kort sikt.

Lund kommune er ikke eksponert for vesentlig finansiell risiko. Finansområdet er oversiktlig og består av ukompliserte innskudds- og låneforhold. Kommunesektoren generelt er på løpende basis utsatt for eksterne risikoer, for eksempel i form av nye lovpålagte oppgaver, endringer i rammeoverføringer, bortfall av refusjoner samt andre uforutsette økonomiske hendelser som kommunen ikke kan styre over.

Netto driftsresultat for 2022 ble positivt med i underkant av MNOK 4. Det positive resultatet muliggjorde en avsetning til disposisjonsfond på i underkant av MNOK 8,9 etter bruk og avsetninger til bundne driftsfond. Disposisjonsreservene ble derfor styrket med MNOK 8,9 fremfor en budsjettert bruk av midler på MNOK 2,3.

Det vil alltid være usikkerhetsmomenter i de kommunale budsjettene. Dette innebærer at man må sikre seg mot følgene av disse usikkerhetsmomentene ved å bygge opp reserver. Kommunedirektørens forslag til økonomiplan 2024-2027 innebærer at disposisjonsfondet bygges opp i løpet av 4 års perioden med i overkant av MNOK 4,2. For 2024 budsjetteres det med bruk av fondsmidler på i underkant av MNOK 5,7 der MNOK 1,5 er forutsatt finansiert ved bruk av bundne driftsfond. For årene 2025-2027 innebærer kommunedirektørens forslag til økonomiplan at fondsreservene bygges opp igjen med MNOK 8,415.

Det er flere faktorer som vil/kan påvirke dette bildet. Det er flere eksempler på at det er særdeles krevende å budsjettere flere år frem i tid mht. den kommunale driften. Samtidig vil rammeoverføringene fra staten endre seg over tid. Årene etter 2024 må derfor leses med dette som bakteppe.

Kommunedirektørens forslag til økonomiplan for 2024-2027 innebærer for alle budsjettårene at måltallet for fondsreservene er innfridd.

Mål for lånegjelden

Gjeldsveksten i kommunesektoren generelt har de siste årene vært svært høy der gjelden har økt raskere enn økningen i driftsinntektene. Totalbelastningen av økt gjeld har imidlertid blitt kraftig motvirket de siste årene av det lave rentenivået. Renteutviklingen har det siste året endret seg betydelig som følge av særlig høy prisvekst. Pr utgangen av 2023 er det forventet at markedsrenten 3M NIBOR ligger på rundt 4,7 % - noe som representerer en økning på ca. 3,7 % siden utgangen av 2021. Gitt stabilitet i de makroøkonomiske faktorene i årene fremover er det sannsynlig at renten vil nå sitt toppunkt ved utgangen av 2023 for deretter å gå ned til rundt 3,6 % pr. utgangen av 2027.

Det høye gjeldsnivået har bidratt til at kommunesektoren øker sin sårbarhet i rentemarkedet og at en stadig høyere andel av driftsinntektene brukes til å dekke avdrag og rentekostnader på lånegjelden. Kommunedirektøren understreker at dette også er tilfellet for Lund kommune.

Den langsiktige gjelden er i oversikten nedenfor definert som samlet langsiktig gjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. Dette betyr at gjeld med amortisering (staten dekker delvis renter/avdrag på gjelden) inngår i beløpet.

Kommunestyret har vedtatt at Lund kommune sin netto lånegjeld ikke skal overstige 75 % av sum driftsinntekter. Det understrekes at også dette måltallet er å anse som et langsiktig mål som ikke er bindende i det enkelte budsjettår.

Tall hentet fra SSB viser at Lund kommune i 2015 hadde en lånegjeld som skissert ovenfor på ca. 60 % av sum driftsinntekter. Tall for 2022 viser et nivå på ca. 69 %. Opprinnelig budsjett for 2023 legger opp til at lånegjelden ved årets utgang vil være på ca. 69 %.

Inntektssiden forventes imidlertid å bli høyere enn budsjettet i 2023 – noe som vil påvirke måltallet ved årets utgang i positiv retning.

Tabellen nedenfor oppsummerer forventet utvikling i de finansielle måltallene ut fra kommunedirektørens forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Det er viktig å understreke at tallene i årene 2025-2027 innebærer en del forutsetninger, og således større grad av usikkerhet. Det forutsettes bl.a. at anslag på sum driftsinntekter treffer som budsjettet med tillegg av 2 % årlig vekst innenfor skatt, rammetilskudd og etatsinntekter. Videre forutsettes det at sum ubrukte lånemidler og utlån holdes konstant. Endringer i forutsetningene vil påvirke måltallene. Således er tallet for 2022 det siste «sikre» tallet man har når budsjettet for 2024 vedtas. På bakgrunn av dette er det viktig å se utviklingen over tid sammenholdt med det ønskede investeringsnivået fremover.

Oppsummering finansielle måltall i økonomiplanperioden

Forventet utvikling finansielle måltall (oppdateres etter kommunestyrets budsjettvedtak)					
	<i>Måltall</i>	2024	2025	2026	2027
Netto driftsresultat	1,75 %	-1,5 %	-0,3 %	1,3 %	1,6 %
Disposisjonsfond*	7 %	8,2 %	8,0 %	9,2 %	10,7 %
Netto lånegjeld	<i>maks 75 %</i>	65 %	61 %	59 %	57 %
Disposisjonsfond i kr*	variabelt	30,56 mill	29,28 mill	33,56 mill	38,97 mill
* under forutsetning av at overskudd avsettes til fond og at 2023 blir som budsjettet					

Som vi ser av tabellen legger kommunedirektørens budsjettforslag opp til en bedring av måltallene i planperioden.

Utviklingen i måltallene for disposisjonsfond henger tett sammen med måltallet for netto driftsresultat. Dette som en følge av at alt overskudd i planperioden avsettes til disposisjonsfond i kommunedirektørens forslag.

Utviklingen i netto lånegjeld er krevende å beregne konkret og er beregnet på bakgrunn av kommunedirektørens forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Spesielt viktig er det å merke seg at investeringsnivået i økonomiplanperioden 2024-2026 er lavt. I tillegg kommer effekten av at økte inntekter – økning i brutto driftsinntekter. Kommunedirektørens forslag

innebærer en betydelig bedring i netto lånegjeld under forutsetning av at inntektsnivået, investeringsnivået og påfølgende låneopptak utvikler seg som budsjettert.

4.2 Måltall for sykefravær

Lund kommune har vedtatt at målsettingen for sykefraværet er på maks. 6 % - fordelt med 2 % korttid- og 4 % langtidsfravær.

Sykefraværet var ved utgangen av august 2023 på 6,46 %, mot 6,90 % på samme tid i fjor. Sykefraværet er relativt stabilt, men høyere enn kommunens målsetting på maks 6 % samlet for hele kommunen. Alle etater arbeider løpende med forebyggende tiltak og oppfølging av de sykemeldte, slik at de kommer raskt tilbake i jobb.

Sykefravær tom. august 2023			
Arbeidssted	Totalt fravær	Korttid	Langtid
Sentraladministrasjonen	6,6	1,14	5,46
Oppvekst og Kultur	6,23	2,05	4,18
Helse og Omsorg	7,23	1,68	5,55
Plan, Næring og Miljø	2,97	1,5	1,47
Sum	6,46	1,79	4,67

Sykefraværet i sentraladministrasjonen er på 6,6 %, og ligger høyere sammenliknet med fjoråret (1,49 %). Leder av sentraladministrasjonen opplever godt arbeidsmiljø og høy trivselsfaktor blant de ansatte.

Sykefraværet i OK etaten er på 6,23 %. Dette er et godt tall som kommunalsjef OK er fornøyd med. Kommunalsjef OK opplyser at det jobbes godt med oppfølging av de ansatte ved sykefravær, forebyggende aktiviteter samt et generelt høyt fokus på trivsel.

Sykefraværet i HQ er på 7,23 %, hvor institusjonsavdeling (8,78%), hjemmetjenesten (7,66%) og psykiaritjenesten (14,92%) har høyest sykefravær. Kommunalsjef for HO arbeider løpende med tiltak som kan bidra til en reduksjon i sykefraværet i etaten. Lund kommune samarbeider godt med Lister bedriftshelsetjeneste og Nav arbeidslivssenter i dette arbeidet.

Sykefraværet i PNM etaten er på 2,97 % og er godt innenfor målsettingen.

Viktige faktorer for å øke nærværet i Lund kommune er økt fokus på følgende områder:

- forebyggende aktiviteter (øke trivsel, medvirkning etc.)
- bevisstgjøring av ledernes ansvar og kunnskap
- kartlegging av muligheter for tilrettelegging
- god dialog med den ansatte

Kommunedirektøren og kommunalsjef økonomi og personal er på generelt grunnlag fornøyd med måltallene, men ser samtidig at vi innenfor enkelte virksomhetsområder har til dels store utfordringer. Gjennom målrettede tiltak kan måltallene forbedres ytterligere. Høy grad av nærvær er bra for den enkelte arbeidstaker, brukere av tjenestene og Lund kommune som arbeidsgiver.

En viktig målsetting er at ingen ansatte i Lund kommune skal ha sykefravær grunnet forhold på egen arbeidsplass – den skal være trygg og trivelig!

4.3 Mål for rekruttering

Lund kommune arbeider løpende med å rekruttere kvalifiserte medarbeidere i alle ledd. Etatene opplever til dels at dette er en utfordring. Årsaken til dette er etter kommunedirektørens oppfatning sammensatt.

Lund kommunes konkurransekraft oppleves som middels dårlig, som en følge av begrensede økonomiske ressurser, samt små fagmiljøer og kommunens plassering i forhold til større byer. Kommunedirektøren fremhever viktigheten av å være lønnsmessig konkurransedyktig. Kommunedirektøren er imidlertid av den oppfatning av at man på generell basis klarer å tiltrekke seg flinke fagfolk, men at dette kan ta noe tid. Etatene arbeider (etter behov) med kompetanseutvikling hos de ansatte i form av kursing og opplæring.

Det har i løpet av 2023 vært satt ned en prosjektgruppe som har jobbet med rekruttering og tiltak som kan gjøre Lund kommune mer attraktiv som arbeidsgiver. Prosjektgruppen har utformet en rapport som følges opp videre av ledergruppen.

Det er videre utarbeidet en arbeidsgiverstrategi for Lund kommune, som ventes vedtatt senest første kvartal i 2024.

Det ble høsten 2023 foretatt en kartlegging av kompetanse og ufrivillig deltid blant alle kommunens ansatte, med en svarprosent på ca. 57% (per medio oktober 2023). Basert på tall fra denne jobbes det i HO-etaten videre med en kompetanseplan for sektoren. Kommunen ser også på svarene som en helhet og jobber videre med funn fra undersøkelsen.

4.4 Kommuneplanen

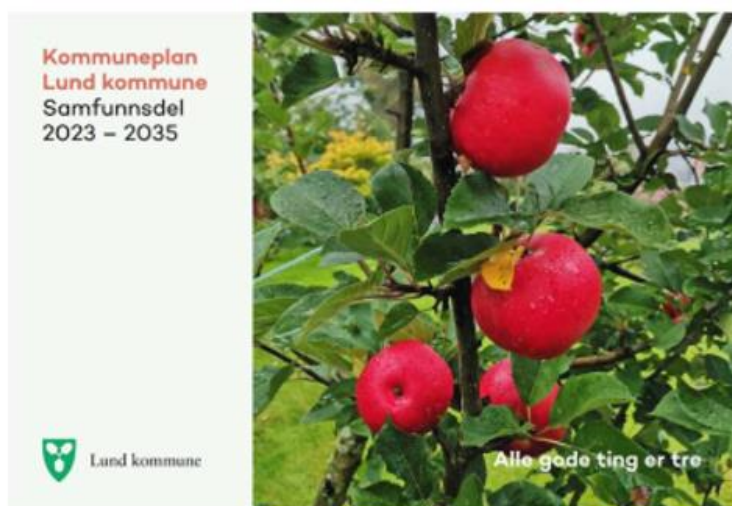
I 2022 ble kommuneplanens samfunnsdel vedtatt for perioden 2023-2035. Både politikere og administrasjon har lagt ned et betydelig arbeid i den forbindelse. Kommuneplanarbeidet er en omfattende prosess med bred involvering. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og andre planer i kommunen. Den nye planen er etter kommunedirektørens vurdering langt mer helhetlig og vil i større grad enn tidligere samfunnsplan tjene som et godt styringsdokument i kommunen.

Kommuneplanens arealdel er fremdeles under revisjon og forventes vedtatt i første halvdel av 2024.

Hovedhensikten med kommuneplanen er at den skal bidra til «bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling». Kommuneplanens samfunnsdel skal benyttes som et verktøy for bedre kommunal planlegging. I kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen legge vekt på viktige utfordringer, og synliggjøre de strategiske valgene kommunen tar. Dette gjelder samfunnsforhold som bl.a. befolkningsutvikling, utbyggingsmønster, utbyggingsvolum, folkehelse, barn og unge, integrering og næringspolitikk. I tillegg skal samfunnsdelen si noe om kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteleverandør. Den skal også ta hensyn til nasjonale mål, og gi føringer for kommuneplanens arealdel.

I Lund kommune utgjør økonomiplanen selve handlingsdelen i kommuneplanens samfunnsdel. Dette er hjemlet i kommunelovens § 14-4.

Kommuneplanens handlingsdel (økonomiplanen) begrenses til en viss grad av kommunens økonomiske rammebetingelser. For å sikre at kommuneplanen kan følges opp og benyttes som et godt styringsdokument, er det avgjørende viktig at det finnes økonomiske ressurser til å omsette ord til handling. De siste årene har det overordnede fokuset vært å bedre kommunens økonomiske situasjon. Dette har redusert kommunens evne til å følge opp andre gode tiltak i det overordnede kommunale planverket.

Planen er tilgjengelig i sin helhet på Lund kommunes hjemmeside.

Samfunnsplanen danner utgangspunkt for hvordan vi skal ivareta kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver. Lund kommunes planprogram beskriver 7 delmål, fordelt på følgende 3 satsningsområder:

Delmål 1, økonomiske mål, er en forutsetning for samtlige delmål og er omtalt i et eget avsnitt i samfunnsplanen.

Hvert satsningsområde har fire delmål, og i Handlings- og økonomiplanens kapittel 9 er nye driftstiltak koblet til disse satsningsområdene og delmålene.

Satsingsområde 1: Det gode livsløp i Lund Levekår

Delmål 1	Delmål 3
Barn skal ha en trygg oppvekst som gjør dem rustet til å mestre livet	Alle skal ha mulighet til å delta i fritids- og kulturaktiviteter
Delmål 2	Delmål 4
Innbyggerne skal ha gode forutsetninger for å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet. Vi skal ha god helse i hele befolkningen og utjevne ulikheter.	Vi skal være en åpen og inkluderende kommune der innbyggerne deltar og engasjerer seg. Frivillighetens potensiale skal optimaliseres.

Satsingsområde 2: Attraktive Lund Samarbeid Vekst Utvikling

Delmål 1	Delmål 3
Tettstedene skal være attraktive som møteplasser og utgjøre knutepunkter for bolig og næringsetablering	Vi ønsker utvikling av næringslivet gjennom styrking av eksisterende virksomheter og tilrettelegging for ny næringsvirksomhet
Delmål 2	Delmål 4
Vi ønsker spredt boligbygging der det ligger til rette for dette	Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke

Satsingsområde 3: Bærekraftige Lund Generasjons-perspektivet

Delmål 1	Delmål 3
Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon	Lund kommune skal arbeide for å forvalte naturressursene på en bærekraftig måte
Delmål 2	Delmål 4
Lund kommune skal arbeide for å bli mer miljøvennlig og ta del i det grønne skiftet	Lund kommune skal arbeide for å forebygge og også håndtere konsekvensene av alvorlig uønskede hendelser

4.5 Beredskap

I forrige budsjett og økonomiperiode innførte kommunen krisestøtteverktøyet Rayvn. Systemet er finansiert av DSB og skal etter hvert tas i bruk av alle landets kommuner og Sivilforsvaret. Rayvn letter kommunikasjon, koordinering, loggføring og samvirke og vil trolig utgjøre en stor forskjell for kommunens evne til å håndtere en krise.

Tiltakskort er en sentral del av beredskapsplanen. Dette er lister over tiltak som må gjøres relatert til spesifikke beredskapshendelser. Krisestøtteverktøyet Rayvn baserer seg i stor grad på oppdaterte tiltakskort, og gjør det enkelt å endre dem. I kommende budsjett og økonomiperiode skal det gjennomføres en revisjon av overordnet beredskapsplan. En av endringene vil være å ta tiltakskort ut av overordnet beredskapsplan. Man er bedre tjent med mer dynamiske tiltakskort i Rayvn, som endres etter hvert som man lærer og erfarer. Overordnet beredskapsplan vil dermed få en mer generell form med fokus på blant annet organisering av kriseledelsen.

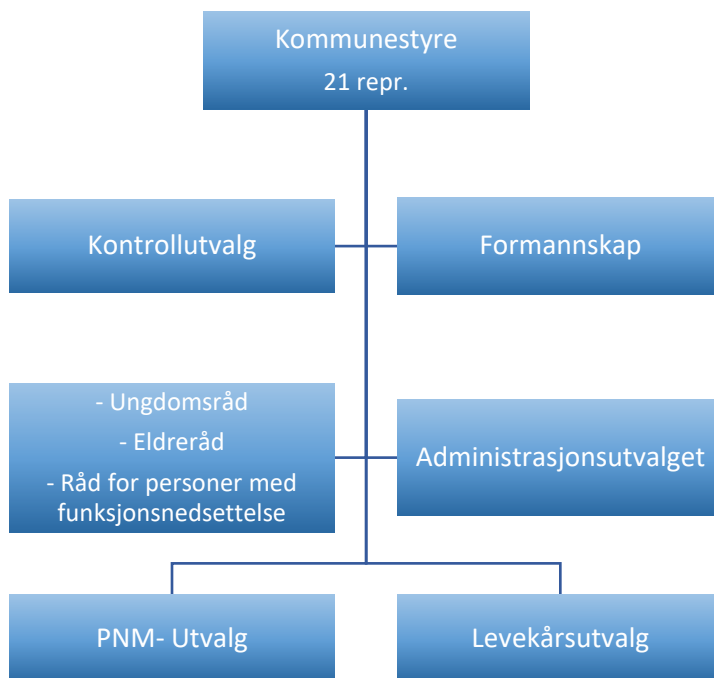
Bortfall av telekom og/eller langvarig strømbrydd er sannsynlige beredskapshendelser som krever spesielt utstyr. Dette er blitt mer aktuelt etter at kobbernettet ble avviklet. I denne perioden vil man blant annet anskaffe kommunikasjonsutstyr som baserer seg på satellitter. Dette vil gjøre oss mindre avhengig av GSM nettet og skape en mer robust beredskapsorganisasjon.

Første møte i beredskapsrådet ble avholdt tidlig i forrige periode. Rådet planlegger å møtes en gang hvert år.

I inneværende periode har det vært et betydelig fokus på datasikkerhet. Dette innebærer at vi har oppgradert serverparken, flyttet systemer til sky, etablert mer robuste former for backup og inngått et nærmere samarbeid med ekstern leverandør av konsulenttenester. Dette og avtalen med vår samarbeidspartner gjør at vi er bedre rustet mot cybertrusler og har sikret oss bistand hvis vi får et angrep.

5. Organisering av kommunen

5.1 Politisk organisering

Kommunestyret er kommunens øverste organ. Kommunestyret gjør vedtak på vegne av kommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegasjoner. Kommunestyret vedtar og ajourholder et eget delegasjonsreglement.

Formannskapet behandler alle økonomisaker for kommunen, og øvrige saker i henhold til delegasjonsreglementet. Formannskapet har også funksjon som klagenemnd i saker som ikke er vedtatt av formannskap eller kommunestyret eller der annet følger av lov.

Kontrollutvalget skal forestå det løpende tilsyn med den kommunale forvaltning på vegne av kommunestyret. De har også ansvar for å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget er hjemlet i kommuneloven.

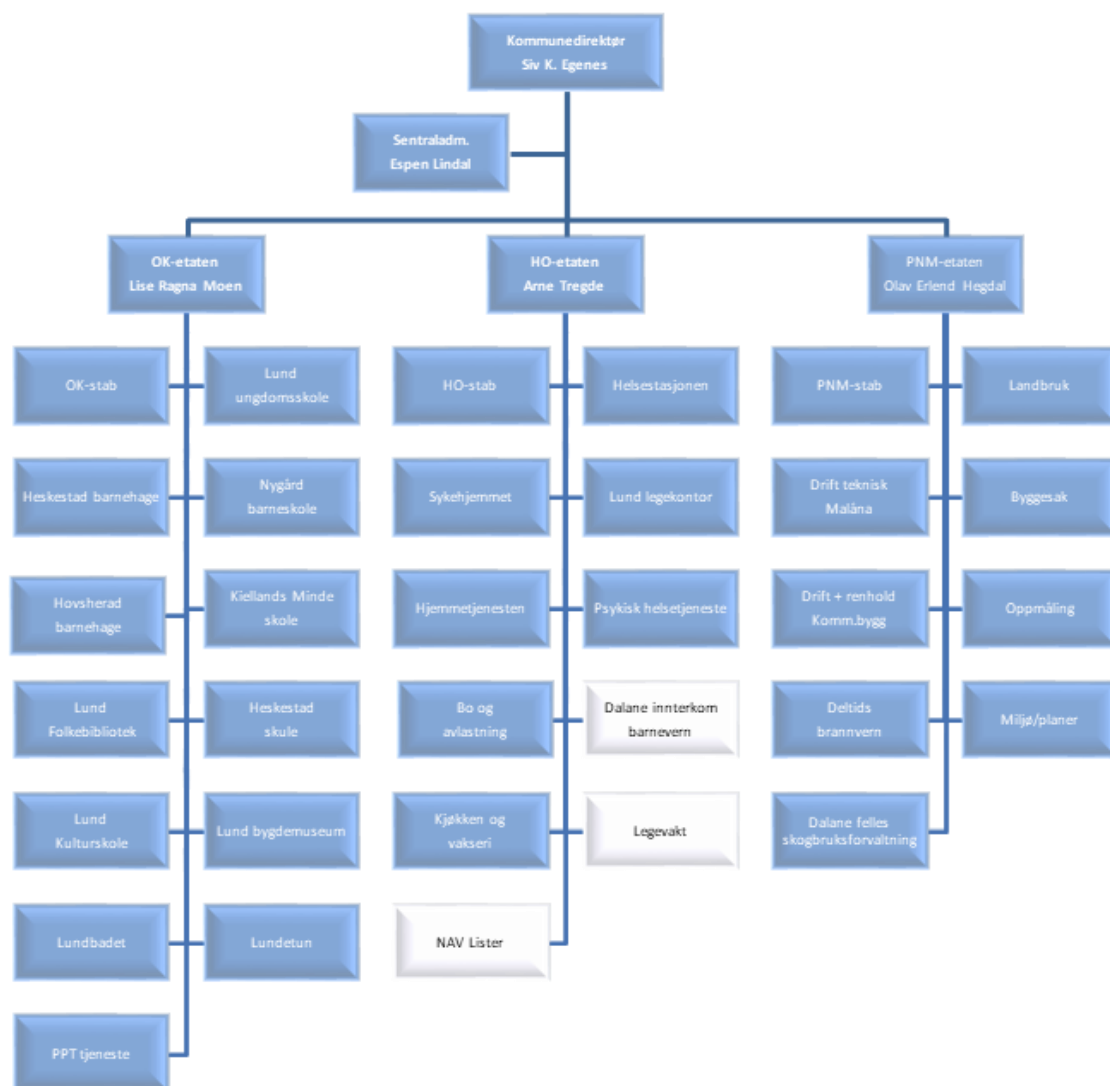
Ungdomsråd, eldreråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse er hjemlet i lovverket, og er rådgivende organer for kommunestyret. De skal behandle og gi innspill alle saker som omhandler deres respektive områder.

Administrasjonsutvalget består av formannskapet og 3 representanter for de ansatte. De skal godkjenne reglementer og andre overordnede bestemmelser som angår arbeidstakernes tilsettings- og arbeidsvilkår. Administrasjonsutvalget er hjemlet i lovverket.

Plan, næring og miljøutvalget består av politisk valgte medlemmer som behandler saker som naturlig hører inn under det tekniske og planmessige forvaltningsområdet. PNM-utvalget innstiller i saker til kommunestyret og treffer avgjørelser i saker iht. delegasjonsreglementet.

Levekårsutvalget er en sammenslåing av tidligere Helse- og omsorgsutvalg og Oppvekst- og kulturutvalget, som trer i kraft oktober 2023. Utvalget består av politisk valgte medlemmer, og behandler saker som naturlig hører inn under forvaltningsområdene helse og omsorg, og oppvekst og kultur. Utvalget innstiller saker til kommunestyret og treffer avgjørelser i saker iht. delegasjonsreglementet.

5.2 Administrativ organisering

Kommunedirektøren er øverst administrative leder og utgjør sammen med de 4 kommunalsjefene kommunens ledergruppe. Lund kommune har 4 etater som ledes av hver sin kommunalsjef.

6. Dagens situasjon og framtidsutsikter – nøkkeltall og beskrivelse

Lund kommune er generelt sett en god kommune å bo og leve i. Vi har gode resultater på mange områder, og statistikk viser at mye fungerer bra i Lund. I dette kapitlet belyses områdene folkehelse, befolkningsutvikling- og sammensetning, og kvalitet på tjenestetilbudet. I tillegg viser vi hvordan kommunens midler prioriteres i forhold til tjenesteområder, økonomiske nøkkeltall og personalmessige forhold, bl.a. nærvær, trivsel og kompetanse.

Dette kan bidra til et bilde av hva som kan være viktig å satse på i Lund og hva vi bør jobbe med i tiden fremover.

6.1 Folkehelse

Folkehelseloven regulerer blant annet kommunens plikter i forhold til folkehelsearbeid. Formålet med loven er blant annet å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og jevner ut sosiale helseforskjeller.

Gjennom folkehelseloven har landets kommuner og fylkeskommuner fått ansvar for å ha oversikt over helsetilstanden og faktorer som påvirker helsen.

Folkehelseinstituttet (FHI) utarbeider årlig en folkehelseprofil for alle landets kommuner. Oversikten kan i sin helhet lastes ned fra FHI sine [nettsider](#). Folkehelseprofilen har ikke endret seg i nevneverdig grad sammenliknet med fjoråret.

Med utgangspunkt i rapporten fra FHI, kommuneprofilen og Elevundersøkelsen må følgende områder anses som utfordrende i Lund kommune:

- ✓ Øke trivsel på skolen
- ✓ Lavt utdanningsnivå
- ✓ Høy forekomst av muskel- og skjelettlidelser
- ✓ Øke treningsmengden blant unge
- ✓ Mange uføretrygdede relativt til snitt i Rogaland
- ✓ Unge er lite tilfredse med lokalmiljø og treffsteder, og lite aktive i organisert aktivitet

Områder der Lund kommune kommer godt ut på folkehelsebarometeret er:

- ✓ Få barn av enslige forsørgere
- ✓ Få barn som bor trangt
- ✓ Få med vedvarende lav inntekt
- ✓ God luftkvalitet
- ✓ Godt drikkevann
- ✓ Få psykiske plager blant unge
- ✓ Relativt få psykiske symptomer/lidelser

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I KommuneHelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt mer informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Lund
Befolning	1 Andel barn, 0-17 år	23,4	23,0	20,4	prosent	
	2 Andel over 80 år	5,7	3,7	4,4	prosent	
	3 Andel 80 år+, framskrevet til 2040	10	7,5	8,2	prosent	
	4 Personer som bor alene, 45 år +	22,6	23,4	26,3	prosent	
	5 Befolningsvekst	0,13	0,65	0,63	prosent	
Oppvekst og levekår	6 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	76	82	81	prosent	
	7 Vedvarende lav inntekt, 0-17 år	6,9	9,4	12	prosent	
	8 Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,9	2,8	-	
	9 Barn av enslige forsørgere	9,8	12,8	14,7	prosent	
	10 Unge som står utenfor, 15-29 år	9,1	8,7	9,5	prosent (a,k)	
	11 Leier bolig, 45 år +	12,6	11,0	12,2	prosent	
	12 Bor trangt, 0-17 år	13	14	18	prosent	
	13 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	20	22	23	prosent (k)	
	14 Laveste mestringsnivå i regning, 5. tr.	25	22	24	prosent (k)	
	15 Gjennomføring i vdg. opplæring	81	82	79	prosent (k)	
	16 Høy tilfredshet med livet, Ungd. 2022	41	51	50	prosent (a,k)	
Miljø, steder og ulikheter	17 Drikkevann, hygienisk og stabilt	100,0	99,5	90,7	prosent	
	18 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	3,6	5,4	4,8	µg/m³	
	19 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2022	89	84	84	prosent (a,k)	
	20 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2022	37	60	58	prosent (a,k)	
	21 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2022	47	68	67	prosent (a,k)	
	22 Fornøyd med treffsteder, Ungd. 2022	39	59	55	prosent (a,k)	
	23 Ensomhet, Ungdata 2022	24	23	23	prosent (a,k)	
Helse- og livsstil	24 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	43	27	27	prosent (k)	
	25 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2022	49	42	45	prosent (a,k)	
	26 Røyking, kvinner	-	3,2	2,8	prosent (a)	
Helse tilstand	27 Forventet levealder, menn	79,4	80,4	80,1	år	
	28 Forventet levealder, kvinner	83,7	84,3	83,9	år	
	29 Utd.forskjeller i forventet levealder	-	4,9	5,1	år	
	30 Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	133	155	160	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	17	20	22	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom	15,3	17,3	17,2	per 1000 (a,k)	
	33 Antibiotikabruk, resepter	194	269	262	per 1000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	-	97,9	97,3	prosent	

Kommunalsjef HO opplyser om at det arbeides løpende med å forbedre folkehelsearbeidet i kommunen gjennom ulike satsingsordninger. Samtidig er det slik at dette er et langsiktig og utfordrende arbeid som krever tett samarbeid på tvers av etatene og de prioriterte områdene. Sentrale myndigheter er også en sentral aktør i dette arbeidet gjennom nasjonale satsinger i statsbudsjettene.

Lund kommune har utarbeidet en egen folkehelseplan. Planen er utdatert og må oppdateres. Dette arbeidet har blitt skjøvet frem i tid pga. andre trengende oppgaver og

endring i bemanning. Kommunalsjef for helse- og omsorgsetaten opplyser om at gammel plan er oversendt levekårsutvalget som grunnlag for utarbeidelse av ny plan for de neste 4 år.

Planen inneholder følgende hoved- og delmål (planen er under revisjon):

- ✓ Fremme god helse, trivsel inkludering og utjevne sosiale helseforskjeller
  - Trygg oppvekst
  - Høy kvalitet i barnehagene
  - Helsefremmende skoler
  - Frisk i friluft
  - Fremme god helse
  - Aktiv aldring
  - Kultur gir trivsel
  - Tett samarbeid med frivillige
- ✓ Sikre politisk og administrativ forankring av folkehelsearbeidet
  - Folkehelseplanen skal nyttes aktivt i alle ledd
  - Folkehelseperspektivet skal ivaretas i kommunens samfunns- og arealplanlegging på alle nivåer
- ✓ Drive et kunnskapsbasert folkehelsearbeid
  - Ha oppdatert oversikt over helsetilstanden i kommunen

6.2 Befolkningsstatistikk

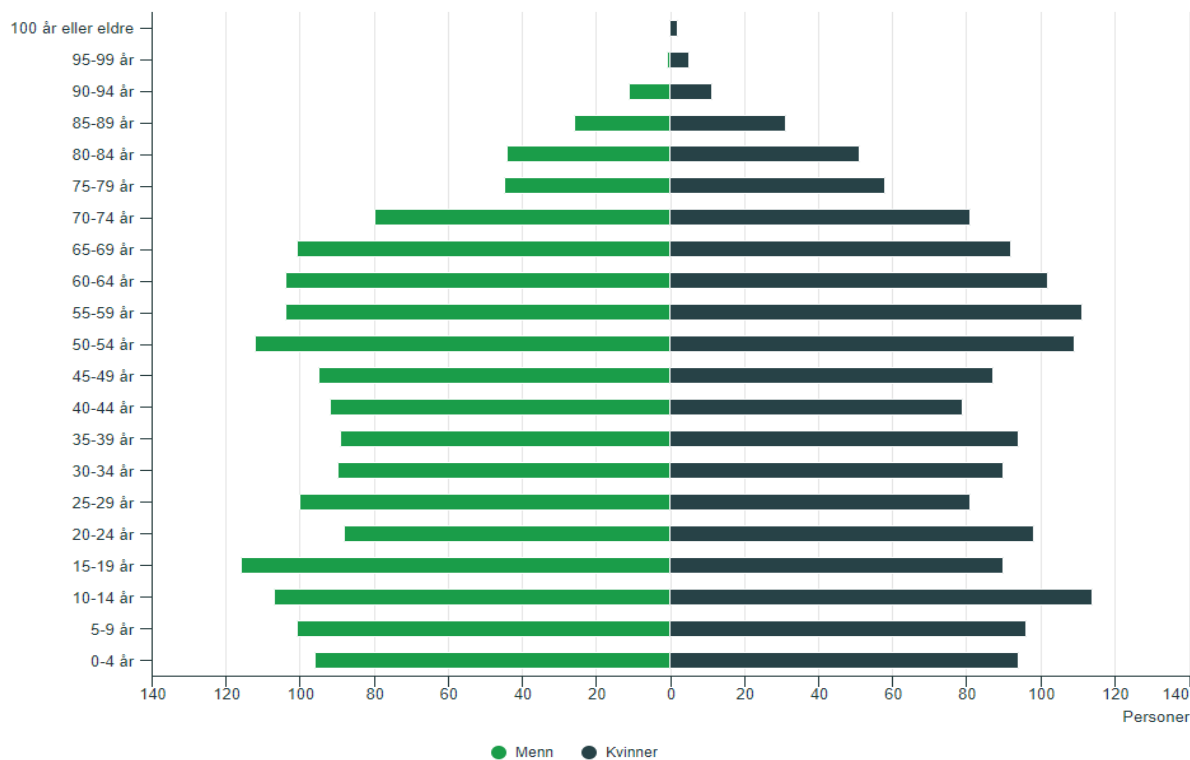
Som del av arbeidet med å planlegge og tilpasse tjenestene til behovene er det viktig å ha prognoser for befolkningsutviklingen og de demografiske forholdene. I dette avsnittet ser vi nærmere på befolkningsstatistikk for Lund kommune. Tallene er basert på prognoser og er ikke en sikker oversikt over utviklingen. Det betyr at det er usikkerhet knyttet til tallene.

07459: Befolkning, etter kjønn og år. 1994-2023

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Av figuren ovenfor ser vi utviklingen blant innbyggerne fordelt etter kvinner og menn. Figuren viser at det i de fleste år er flere menn enn kvinner i Lund kommune. Pr. 2. kvartal 2023 var det registrert 3 236 innbyggere i Lund kommune. Dette er en økning på 65 personer sammenliknet med samme periode året før, noe som i stor grad kan forklares ved flyktningsituasjonen som følge av krigen i Ukraina.

Figuren ovenfor viser sammensetningen av innbyggerne i Lund kommune, aldersmessig fordelt etter kjønn pr. 2. kvartal 2023.

SSB sine prognoser for befolkningsutviklingen i Lund er oppsummert i figuren nedenfor. Merk at prognosene ikke tar hensyn til flyktningsituasjonen. Figuren er delt inn etter kvinner og menn samt aldersgruppene 0-19 år, 20-64 år og 65 år eller eldre. Figuren viser prognosene for perioden 2025-2050.

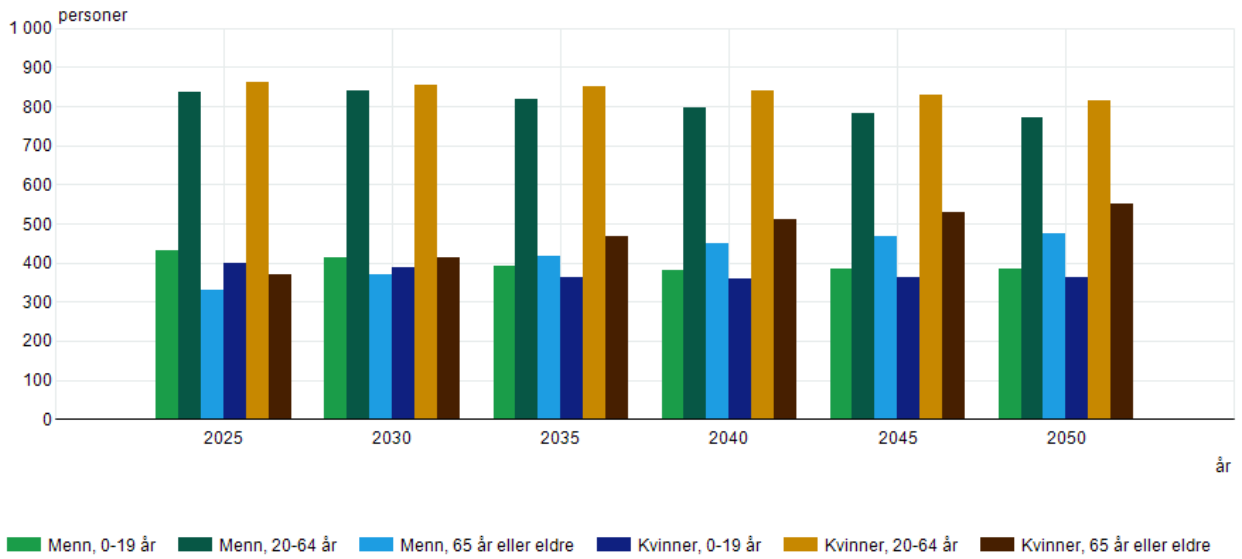
SSB har 3 ulike anslag: hovedalternativet, høy vekst og lav vekst.

Med utgangspunkt i hovedalternativet, som er den mest sannsynlige utviklingen, anslår SSB følgende utvikling for Lund kommune:

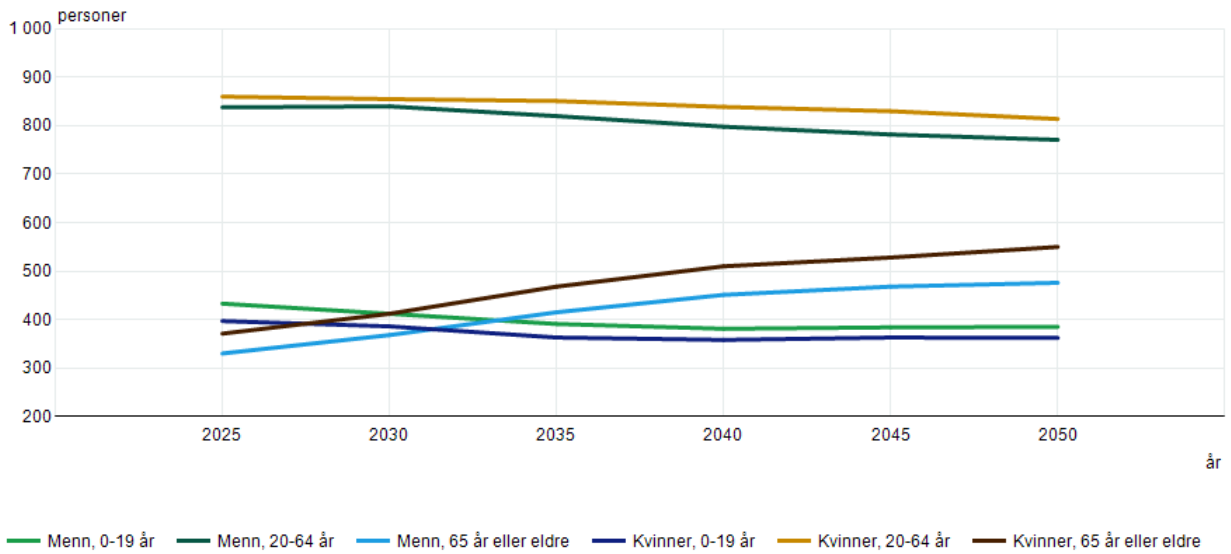
HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn, alder og år. Lund, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn, alder og år. Lund, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Av diagrammet ser vi at andelen kvinner og menn på 65 år eller eldre vil øke i årene fremover på bekostning av de to andre aldersgruppene. I 2025 anslår SSB at 701 innbyggere i Lund kommune vil være 65 år eller eldre – 111 personer flere enn i 2020. Denne utviklingen fortsetter også i årene etter 2025. Dette innebærer at det vil bli flere eldre i Lund kommune i årene som kommer – noe som vil kreve en dreining av ressursene fra barn og unge over til helse og omsorgstjenester. Dette er en kjent utvikling i svært mange av landets kommuner. SSB anslår i sitt hovedalternativ følgende befolkningsutvikling i Lund:

Antall innbyggere Lund kommune, prognose SSB				
	2025	2030	2035	2040
Menn	1 601	1 620	1 626	1 630
Kvinner	1 628	1 653	1 682	1 707
Sum	3 229	3 273	3 308	3 337

SSB anslår en vekst i folketallet på ca. 0,8 % i perioden 2020 til 2025, tabellen er uendret i fht. fjoråret.

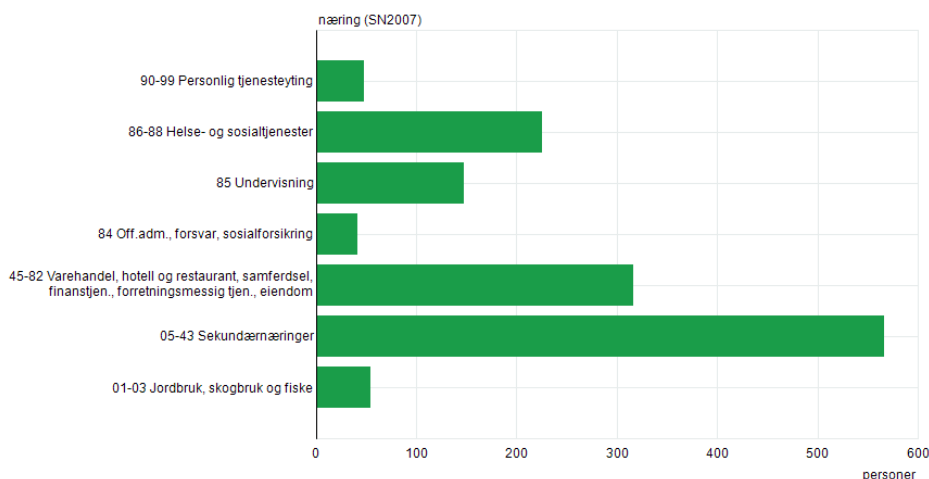
For perioden 2023-2027 anslår SSB følgende utvikling i befolkningstallet i Lund kommune:

Antall innbyggere i Lund kommune, prognose hovedalternativ					
Aldersgruppe/år	2023	2024	2025	2026	2027
0 år	31	31	31	31	31
1-5 år	202	191	179	177	173
6-12 år	312	305	307	302	296
13-15 år	118	132	143	143	137
16-19 år	166	173	170	166	171
20-44 år	912	900	891	901	904
45-66 år	985	890	889	874	879
67-79 år	402	425	435	454	455
80-89 år	144	141	149	151	160
90 år eller eldre	30	32	35	39	42
Sum	3212	3220	3229	3238	3248

Av tabellen ser vi at antall barn i barnehage- og grunnskolealder holdes stabilt i 2024/2025 mens antallet synker i 2026/2027. Basert på prognosene fra SSB har Lund kommune 659 barn i aldersgruppen 0-15 år i 2024 mens vi i 2027 har 637. I planperioden samlet sett innebærer disse prognosene en nedgang i antall barn i barnehage- og grunnskolealder på 22 barn.

Figuren nedenfor viser sysselsettingen blant kommunens innbyggere fordelt etter næring per 4. kvartal 2022.

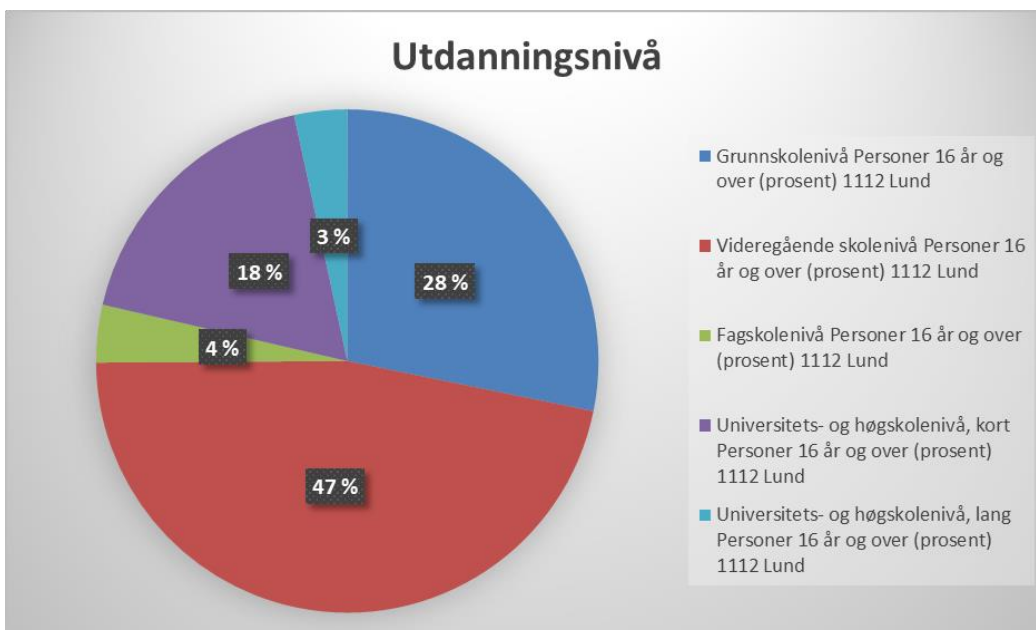
13472: Sysselsatte per 4. kvartal, etter næring (SN2007). Sysselsatte personer etter arbeidssted, Lund, 2022.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Av figuren ser vi at flesteparten av innbyggerne i Lund i yrkesaktiv alder arbeider innenfor sekundærnæringsen, mens fordelingen mellom gruppene «varehandel, eiendom, forretningsmessig tjenesteyting, samferdsel» og «helse- og sosialtjenester» er relativt lik. Sammensetningen er stabil og endrer seg lite fra år til år. SSB rapporterer at det pr. 2022 er 537 personer som pendler til arbeid ut av kommunen, mens 405 personer pendler til arbeid i Lund kommune.

Figuren nedenfor viser innbyggernes utdanningsnivå.

Kilde: SSB 09429. Tall for 2022.

Av figuren ser vi at 75% av innbyggerne i Lund kommune har grunnskole og videregående skole som høyest fullførte utdanning. Oversikten er ikke endret i vesentlig grad sammenliknet med samme periode i fjor. Sammenlikner vi denne oversikten med år 2010 ser vi en prosentmessig økning i utdanning på universitets- og høyskolenivå samt fagskole. Samtidig ser vi en nedgang innenfor grunnskole/videregående skolenivå.

6.3 KOSTRA nøkkeltall 2022

Nøkkeltall	Lund	Sokndal	Bjerkreim	Flekkefjord	Eigersund	KOSTRA-gr. 4*	Landet uten Oslo
Netto driftresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	1,2	0,5	9,4	3,1	1,1	1,9	2,7
Årets merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	20,9	60,0	34,7	13,7	25,2	20,2	21,8
Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	19,5	35,9	-14,8	44,2	43,4	45,4	47,6
Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	83,6	112,9	40,9	84,7	123,1	97,8	114,3
Frie inntekter per innbygger (kr)	72804	75280	70944	69874	64947	73806	67020
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	12,1	20,1	29,2	13,7	20,2	12,6	14,5
Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	8,2	4,9	10,5	6,8	20,2	10,7	13,9
Egenfinansiering av investeringene i prosent av totale brutto investeringer (prosent)	55,9	11,6	35,8	52,4	32,8	29,5	36,2

*Lund, Sokndal, Bjerkreim og Flekkefjord er en del av KOSTRA-gruppe 4

Kilde: SSB tabell 12134

Tallene i tabellen er på konsernnivå – noe som for Lund sitt vedkommende kun medfører små forskjeller mellom kommunens eget regnskap og tallene hentet fra KOSTRA.

Netto driftsresultat for regnskapsåret 2022 ble positivt med 1,2 %. Resultatet for 2022

muliggjorde en avsetning til disposisjonsfond på MNOK 8,9. Dermed er beholdningen på disposisjonsfondet MNOK 40,3 etter avsetning i 2022. Regnskapsårene 2020 -2022 har vært preget av ekstraordinære omstendigheter knyttet til koronapandemien, det er derfor viktig å være klar over at disse regnskapsårene ikke gir et godt nok grunnlag for å vurdere hvorvidt den underliggende driftssituasjonen er bærekraftig eller ei.

Av nøkkeltallene ovenfor ser vi at Lund kommune sin fondsbeholdning nå ligger like over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppen. Videre ser vi at egenfinansieringsgraden av investeringene er høyere enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppen. Høyere egenfinansieringsgrad vil være viktig i årene fremover ettersom økt lånerente vil få stor innvirkning på handlingsrommet i driften.

Gjeldsnivået i seg selv er ikke urovekkende høyt og ligger nå på 83,6%, noe som er en nedgang på ca. 7,5% siden fjoråret. Det er imidlertid viktig å se gjeldsnivået i sammenheng med driftens evne til å håndtere en økning i finanskostnadene. En økning i finanskostnadene (som er varslet for årene fremover) vil innskrenke handlingsrommet i budsjettet i betydelig grad.

Kommunen har god likviditet (arbeidskapital) og de frie inntektene ligger på et middels nivå i sammenligningsgruppen. Likviditeten i kommunen styres tilfredsstillende der låneopptak til årets investeringer bes utbetalt etter behov (i hovedsak i midten av året). Dette medfører noe lavere finanskostnader på det enkelte lån.

Tabellen nedenfor viser kommunens prioritering av ressursene innenfor enkelte områder.

Prioritering: Hva bruker vi i forhold til andre i kroner per innbygger?	Lund	Flekkefjord	Eigersund	Sokndal	Bjerkreim	KOSTRA-gruppe 4	Landet eks. Oslo
Netto driftsutgifter til politisk styring og kontrollvirksomhet	1126	502	578	975	1287	972	511
Netto driftsutgifter til administrasjon	6815	3722	4470	6461	8268	5914	4128
Netto driftsutgifter til barnehager	8183	8198	8423	8130	8269	7488	8181
Netto driftsutgifter til grunnskole	18796	14993	14391	16386	20817	14289	12548
Netto driftsutgifter til helsestasjon og skolehelsetjeneste	1071	973	780	723	1092	983	895
Netto driftsutgifter til helse- og omsorgstjenester i institusjon	11167	12221	7281	13643	8503	11277	8796
Netto driftsutgifter til landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	222	243	194	205	0	423	142
Netto driftsutgifter til kulturskoler	780	352	508	827	863	503	353
Netto driftsutgifter til barnevern	987	664	1121	1113	1578	1174	972

Tabellen ovenfor viser Lund kommune sin ressursbruk målt i kroner pr. innbygger til de utvalgte tjenesteområdene. Kolonnen for Lund kommune er merket grønn der vi drifter billigere i 2022

enn i 2021. Det er viktig å være klar over at feil i rapportering eller registrering av data kan være utslagsgivende. Av oversikten ser vi at Lund drifter dyrere i 2022 enn i 2021 innenfor de store og kostnadskrevene områdene som skole og helsetjenester. Selv om vi i 2022 har brukt noe mer ressurser enn i 2021 innenfor flere av områdene i tabellen over, er det viktig å merke seg at vi ligger relativt jevnt med snitt for KOSTRA-gruppen. Områdene som hovedsakelig skiller seg ut her er ressursbruken i grunnskolen og kulturskolen, hvor vi ligger betydelig høyere enn KOSTRA-gruppen. Samtidig er det viktig å merke seg at vi ligger relativt jevnt med Sokndal og Bjerkreim når det kommer til ressursbruk, selv om vi i 2021 drifter dyrere innenfor en del områder enn hva vi gjorde i 2020. Vi ser også at større kommuner kommer bedre ut, spesielt innenfor administrasjon, som en følge av stordriftsfordeler.

Av tabellen ser vi også at skolestrukturen i Lund kommune fortsatt er kostnadskrevene og vesentlig høyere enn KG4 og landet for øvrig. Av kommunene i Dalane med tilsvarende innbyggertall kan vi se at vi ligger høyere enn Sokndal, men lavere Bjerkreim når det kommer til ressursbruk knyttet til grunnskolene.

Netto driftsutgifter pr. innbygger innenfor helse og omsorgstjenester i institusjon ligger for 2022 rett under gjennomsnittet for vår kommunegruppe. Selv om driftsutgiftene har steget fra 2021, har de steget mindre enn for kommunegruppen totalt sett, og dermed driftet Lund kommune billigere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen.

Innenfor kultursektoren ser vi at kulturskolen i Lund kommune drifter langt dyrere enn landsgjennomsnittet og KOSTRA-gruppen. Samtidig har vi en lavere ressursbruk enn Sokndal og Bjerkreim.

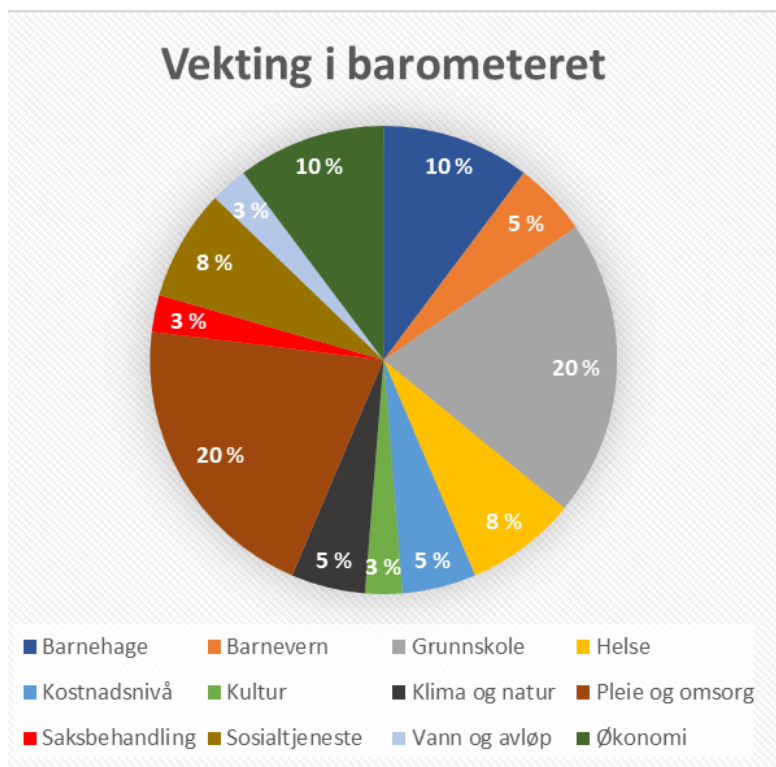
Kommunedirektøren har ikke lagt opp til vesentlige endringer innenfor skole i sitt forslag til budsjett for 2023. Kommunedirektøren understreker imidlertid at dette er et svært kostnadskrevene område der kommunen kan redusere sine driftsutgifter i vesentlig grad ved strukturelle omlegginger.

Fremover kan vi forvente økte kostnader knyttet til barnevern som følge av barnevernsreformen. Det er usikkert hvordan barnevernsreformen vil slå ut for de øvrige kommunene i sammenligningsgruppen. Av tabellen over ser vi at Lund drifter billigere enn KOSTRA-gruppen, og like over landsgjennomsnittet. For 2022 hadde Bjerkreim, Sokndal og Eigersund høyere kostnader knyttet til barnevern enn hva Lund hadde.

Det er usikkert hvordan barnevernsreformen vil slå ut for de øvrige kommunene i sammenligningsgruppen.

6.4 Kvalitet på tjenestene

Kommunebarometeret er en rangering av kommunene ut fra en rekke nøkkeltall, og er et forsøk på å si noe om kvalitet på tjenestene. Kommunebarometeret består av følgende sektorer, som vektas ulikt i den samlede rangeringen, tall i %:

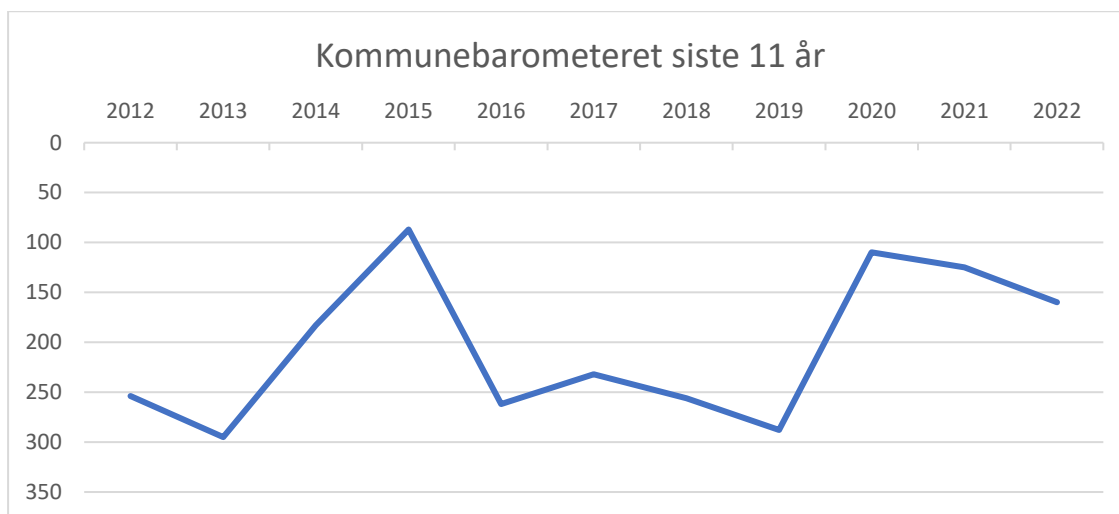

Hva som oppfattes som god kvalitet på tjenestetilbudet er i stor grad en subjektiv vurdering. Det er likevel mulig å anta noe om kvalitet på tjenestetilbudet ut fra analyse av nøkkeltall.

Dersom vi ser mer detaljert på rangeringen innenfor de ulike sektorene kan vi få en mer detaljert indikasjon på hvilke områder som utpeker seg i både positiv og negativ retning.

For 2023 kommer Lund kommune ut på 224. plass av totalt 356 kommuner. Dette gir en plassering blant de 37 % dårligste kommunene. Man skal imidlertid være forsiktig med å si at en dårlig/god plassering innebærer dårlig/god kvalitet på tjenestene. Kommunebarometeret kan derimot tjene som informasjon i det løpende arbeidet med å forbedre den kommunale driften kvalitetsmessig, men også like sentralt øke effektiviteten og produktiviteten i det kommunale tjenestetilbudet.

Figuren nedenfor viser utviklingen innenfor kommunebarometeret de siste 11 årene:

Plasseringen for 2022 viser en negativ utvikling; fra 110. plass i 2020, til 160. plass i 2022. Ser man over et lengre tid, er årets plassering relativt sett god sammenliknet med plasseringen i perioden 2016-2018. Hovedforklaringen på årets nedgang ligger i nedgang i rangering innenfor 6 av 12 sektorer.

Sektor	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Barnehage	39	74	46	34	169	149
Barnevern	216	195	111	127	132	43
Grunnskole	236	209	221	223	252	248
Helse	115	189	54	110	52	247
Kostnadsnivå	203	220	237	130	178	229
Kultur	74	115	100	150	143	167
Klima og miljø	304	305	228	338	342	320
Pleie og omsorg	148	205	87	144	195	154
Saksbehandling	120	105	104	88	76	96
Sosialtjeneste	142	44	1	327	159	339
Vann og avløp	264	175	146	145	206	156
Økonomi	117	175	203	87	62	62

Sammensetningen av tidsseriene endres over tid slik at en direkte sammenlikning med fjoråret blir unøyaktig. En må derfor basere seg på den trendmessige utviklingen over tid.

Det er viktig å være klar over at resultatene i kommunebarometeret i hovedsak benytter rapportert data fra hver enkelt kommune, i hovedsak gjennom KOSTRA systemet. Rangeringene i barometeret er derfor sårbare for feil i innrapportering, registrering av data etc.

Plasseringene i barometeret må tolkes med forsiktighet når det gjelder å bedømme om en sektor drives godt eller ikke. Dette begrunnes med potensial for feil i rapportering og ikke minst at de nøkkeltallene som er benyttet kun dekker deler av sektorens samlede virkeområde og kvalitetsindikatorer.

6.5 Kort om noen utvalgte arbeidsgivertema

Personale:

Lund kommune har pr. september 2023 til sammen ca. 220 årsverk faste stillinger. Det er i alt ca. 246 årsverk dersom en inkluderer vikarer og midlertidige stillinger. Beregningen inkluderer ikke brannkonstabler.

Årsverk	Faste	Inkludert vikarer/midlertidige stillinger
Sentraladministrasjonen	10,6	10,6
Oppvekst- og kulturetaten	89,2	104,9
Helse- og omsorgsetaten	97,5	107,3
Plan-, næring- og miljøetaten	22,5	23,5
Totalt alle etater	219,8	246,3

I september 2023 forelå resultatene fra den siste deltidsundersøkelsen i Lund kommune. Dette var en delt undersøkelse, som gjaldt både kompetansekartlegging og deltid.

Svarene fra undersøkelsen per 17. oktober 2023 fremgår av tabellen nedenfor.

	Antall	Prosent
Invitert til å svare på undersøkelse	328	100 %
Svar på undersøkelse	189	57,60 %
Ønsker høyere stillingsprosent (av respondenter)	30	15,90 %
Ufrivillig deltid	21	11,10 %
Av de som ønsker høyere stillingsprosent, hvem vil fortsatt jobbe redusert	11	36,60 %
Av de som ønsker høyere stillingsprosent, hvem vil kun øke stilling i nåværende stilling	18	60 %
Av de som ønsker høyere stillingsprosent, hvem vil øke stilling uavhengig av arbeidssted	12	40 %

Likestilling:

Andel kvinner som har et tilsetningsforhold i Lund kommune utgjør ca. 85 %. Andelen mannlige ansatte utgjør dermed ca. 15 %. Blant kvinner jobber ca. 58 % deltid, og blant menn jobber ca. 35 % deltid. Noe av deltiden er ufrivillig deltid, men undersøkelsen fra september 2023 viser at de fleste ønsker deltidsstillinger. Problemstillingene rundt ufrivillig deltid følges opp ytterligere av kommunen.

Gjennomsnittlig årslønn for kvinnene i Lund kommune er 527.000 kroner, mens den for mennene er 594.000 kroner. Lønns skillet følger profesjon og ikke kjønn. Det er heller ikke forskjell i lønn om en er vikar eller fast ansatt.

I kommunedirektørens ledergruppe er det 3 menn og 2 kvinner.

Blant mellomlederne i kommunen er det 10 kvinner og 4 menn. Både i forhold til daglig drift og rekruttering av ansatte, tilstrebes mest mulig lik behandling av begge kjønn. I forhold til nyansettelse er likere fordeling mellom kjønnene et viktig moment som blir, og vil bli, vurdert framover.

Seniortiltak:

Pr. september 2023 er det 15 personer (25 personer i 2022 og 22 personer i 2021) som er med i ordningen med et seniortillegg fra fylte 62 år, der 4 av disse mottar halv sats. Anslått årlig kostnad for tiltaket er på ca. 228.000 kr og vil variere noe fra år til år. Dette gjelder kun de som har mottatt tillegg på lønn, og ikke de som velger ekstra ferie. Ordningen fordeler seg slik: Sentraladm. 0 personer, OK-etaten 4 personer, HO-etaten 10 personer og PNM-etaten 1 person.

Med utgangspunkt i alderssammensetningen av de ansatte, kan utgiftene til denne ordningen øke noe de neste årene.

I 2023 er det 6 personer i gruppen AFP 62-64 år (likt som i 2022). Lund kommune er ikke med i utjevning av denne gruppen, men egenfinansierer disse utgiftene. Det er forventet at kommunen sparer en del utgifter ved å egenfinansiere dette fremfor å delta i utjevningsordningen. Det er få personer i Lund kommune som er med i denne ordningen.

Lærlinger:

Per utgangen av september 2023 hadde Lund kommune i alt 5 lærlinger i arbeid. Lund kommune har som mål at det til enhver tid skal være lærlinger ansatt i kommunen, og har lang og god erfaring med lærlinger.

Personer med redusert funksjonsevne

Lund kommune er åpen for samarbeid med NAV for å hjelpe innbyggere som har behov for utprøving av sin arbeids- og funksjonsevne i det ordinære arbeidsliv. Per september 2023 er det ansatt 2 personer i Lund kommune på spesielle vilkår, der den ansattes lønn i stor grad blir dekket via NAV-systemet (Varig Tilrettelagt Arbeid).

Kompetanseheving og utvikling av kunnskap

De ansattes kompetanse er den utvilsomt største ressursen kommunen har. Det er av stor betydning at kommunen lykkes i arbeidet med å holde på og videreutvikle den kunnskapen de ansatte besitter. Kommunen arbeider løpende med kompetanseheving og utvikling av de ansattes kunnskap gjennom både interne og eksterne læringsmiljøer. Det er et mål at de ansatte til enhver tid skal besitte den kunnskapen som er nødvendig for jobbutførelsen i kommunen og at de ansatte skal få mulighet til å utvikle sin kunnskap gjennom sitt arbeid i Lund kommune.

7. Kommentarer øvrige sentrale budsjettområder

I dette kapitlet gis det en kort beskrivelse av sentrale budsjettområder.

7.1 Selvkost

Selvkost defineres som «den merkostnad kommunen påføres ved å produsere en bestemt vare eller tjeneste».

Kommunen kan kreve å få dekket sine utgifter med å levere viktige tjenester der selvkost setter den øvre ramme for brukerbetalingen. Dette er hjemlet i forskrift og det er gitt retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale tjenester. I kommuneloven er det inntatt en bestemmelse om prinsipper for beregning av selvkost.

Selvkost kan/skal beregnes av:

Renovasjon der selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling.

Interkommunalt Renovasjonsselskap IKS utfører i dag denne tjenesten for Lund kommune og krever inn avgift etter selvkostprinsippene.

Vann og avløp. Utgangspunktet for loven og forskriftene er at brukerne av tjenesten i kommunen bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning. Lund kommune har selv vedtatt full kostnadsdekning innenfor selvkostområdene vann og avløp, men ikke for øvrige områder.

For områdene plan og byggesaksbehandling, kart og oppdelingsforretning og feiertjeneste kan brukerbetaling maksimalt dekke selvkost.

Lund kommune har ikke vedtatt full kostnadsdekning innenfor områdene byggesak og kart og oppdelingsforretning og subsidierer disse tjenestene over budsjettet.

Øvrige tjenester der selvkostberegninger kan være aktuelt:

1. Kommunale boliger
2. Pleie- og omsorgstjenester
3. Skolefritidsordningen

Selvkostberegningen splittes i tre delkomponenter, **kjerneprodukt, tilleggsytelser og støttefunksjoner**.

Kostnadene ved bruk av **kjerneprodukt** er innsatsfaktorene av lønnskostnader, øvrige driftskostnader, inkludert betaling til private for utførte tjenester, og kapitalkostnader (avskrivninger og finanskostnader) for bruk av egne anleggsmidler.

Konkrete eksempler på **tilleggsytelser** er ledelse og organisering av enkelttjenester, saksbehandling og kundekontakt, fakturering og regnskap for tjenesteenheten samt øvrig kontorstøtte.

Støttefunksjoner angir aktiviteter som er pålagt eller på annen måte vil være nødvendig for kommunen som helhet slik som personalkontor, bedriftshelsetjeneste, den øverste politiske og administrative ledelse mv.

Kommunedirektøren legger til grunn at investeringer i VA-sektoren finansieres etter selvkostprinsippet som innebærer at avskrivning og kalkulatorisk renter av investeringskostnadene dekkes gjennom brukerbetalingene.

Fremtidsutsikter innenfor vann og avløpsområdet:

Kommunedirektøren vurderer pålegget om å bygge nytt kloakkrenseanlegg som et absolutt krav fra myndighetenes side. Det er ikke fastsatt noe konkret mht. tidsplan. Det er påregnelig at planleggingen av anlegget vil måtte påbegynnes innen økonomiplanperioden. På det tidspunktet denne investeringen igangsettes vil det påløpe store kostnader som innregnes i selvkostområdet for avløp. Dette innebærer i sin tur at gebyrene innenfor avløpsområdet må økes for å dekke inn de økte kostnadene.

Ved utgangen av 2022 er saldoene på selvkostfondene innenfor vann positivt med ca. TNOK 719, mens det innenfor avløpsområdet er et fremførbart underskudd på TNOK 1600. Følgende er gjeldende for selvkostområdene vann og avløp pr. utgangen av 2022:

	Inntekt	Kostnad	Overskudd-underskudd+	Selvkostfond + og FFU -
Vann	3 865 874	-5 957 379	2 091 505	719 024
Avløp/slam	5 431 026	-7 593 406	2 162 380	-1 599 877

Lovverket, som regulerer selvkostområdet, fastslår at for mye fakturert vann og avløpsgebyrer bør tilbakeføres abonnentene i løpet av en 5 årsperiode. Selvkostfondene er abonnentenes sine midler, og kan kun benyttes til drift. Tilsvarende vil eventuelle fremførbare underskudd benyttes til fremføring.

I budsjettet for 2023 ble gebyrene for vann/avløpsområdet økt med 10 %. Det er forventet at underskuddene innenfor vann/avløpsområdet for 2023 ligger noe under nivået for 2022.

Kommunedirektøren har vært tydelig på at gebyrene må påregnes ytterligere økt i årene som kommer som følge av generell sterk kostnadsvekst og kraftig økning i kapitalkostnadene.

I perioden 2020-2023 har det vært gjennomført investeringer innenfor vann/avløpsområdet på ca. MNOK 22. Disse investeringene har krevd ekstra oppfølging som har bidratt til kostnadsøkningen de siste årene. For årene fremover i økonomiplanperioden er de planlagte investeringene innenfor vann/avløpsområdet svært begrenset og knytter seg kun til ombygging av renseanlegg på Ualand. Lavere investeringstakt vil trekke ned kostnadsbildet. Det er imidlertid viktig å merke seg at verken investeringsplanen eller gebyrsatsene for vann/avløpsområdet for økonomiplanperioden ikke inkluderer investering i nytt kloakkrenseanlegg på Moi.

Rentekostnadene skal beregnes ut fra årets gjennomsnittlige restverdi på de varige driftsmidlene og kalkylerenten. Kalkylerenten er lik årets gjennomsnittlige 5-årige swaprente med tillegg på 0,5 prosentpoeng. Kalkylerenten er ment å reflektere kommunenes rentekostnad på lånefinansierte anleggsmidler, samt bortfall av renteinntekter på egenkapitalfinansierte anleggsmidler over tid. Kalkylerenten for 2024 er anslått til 4,3 % ut fra gjeldende rentekurver.

Anslag på selvkostbudsjett for økonomiplanperioden:

Vann	2024	2025	2026	2027
Direkte kostnader	3100	3200	3200	3200
Indirekte kostnader	370	400	400	400
Kapitalkostnader (renter og avskrivninger)	2875	2800	2800	2800
Gebyrer	-5300	-5800	-6400	-6400
Netto fondsavsetning/bruk	1045	600	0	0
Oversikten innebærer at gebyrene for vann justeres med følgende satser	20 %	10 %	10 %	0
Avløp	2024	2025	2026	2027
Direkte kostnader	4600	4600	4600	4600
Indirekte kostnader	370	400	400	400
Kapitalkostnader (renter og avskrivninger)	3000	2900	2900	2900
Gebyrer	-6900	-7600	-8000	-8000
Netto fondsavsetning/bruk	1070	300	-100	-100
Oversikten innebærer at gebyrene for avløp justeres med følgende satser	20 %	10 %	5 %	0

Av oversikten ser vi at kostnadssiden er holdt stabil i planperioden fra 2025-2027 til tross for at kostnadsveksten forventes å være til dels betydelig i perioden. Dette henger sammen med at kostnadene ved produksjon av tjenestene forventes å kunne reduseres noe i årene fremover som følge av mindre oppfølgingsbehov.

For 2024 har kommunedirektøren lagt opp til at gebyrsatsene for vann/avløp økes slik:

- Gebyrer for vann: økes 20 %
- Gebyrer for avløp: økes 20 %

De fremførbare underskuddene som bygger seg opp i planperioden vil benyttes til fremføring senere år.

7.2 Merverdiavgiftskompensasjon

Momskompensasjonsordningen ble innført for å nøytralisere de konkurransevridninger som kan oppstå som følge av merverdiavgiftssystemet. Kommunenes kjøp av varer og tjenester fra private blir gjennom kompensasjonsordningen likestilt med kommunal egenproduksjon ved at kommunen får tilbakebetalt merverdiavgift som følger av kjøpet. På bakgrunn av dette blir produksjon i egenregi sidestilt med kjøp av tilsvarende varer og tjenester i fremmedregi, rent avgiftsmessig.

Merverdiavgiftskompensasjon ytes bare for anskaffelser til bruk i den kompensasjonsberettigede virksomheten.

Følgende mva-kompensasjon i driftsbudsjettet er lagt til grunn for kommende økonomiplanperiode:

Merverdiavgiftskompensasjon (MNOK)				
År	2024	2025	2026	2027
MNOK	8	8	8	8

Kommunale vann og avløpstjenester regnes som avgiftspliktig virksomhet og inngår derfor ikke i grunnlaget for merverdiavgiftskompensasjon. Merverdiavgift innenfor VAR håndteres som avgiftspliktig virksomhet med ordinær inngående og utgående merverdiavgift.

7.3 Rente og avdragskompensasjon for investeringer

Rente og avdragskompensasjon (såkalt amortiseringstilskudd) for investeringer ble innført av staten for å stimulere kommunene til bygging av nye sykehjemsplasser, omsorgsboliger, kirker og skolebygg. Kompensasjonen dekker renter og avdrag for bygg i omsorgssektoren, mens den bare dekker renter for skoler og kirkebygg.

For kommende økonomiplanperiode er det beregnet følgende rente og avdragskompensasjon basert på grunnlag fra Husbanken:

Rente- og avdragskompensasjon (TNOK)				
År	2024	2025	2026	2027
Skole	258	237	215	194
Omsorgsboliger og sykehjem	1 216	1 183	1 150	1 118
Kirkebygg	184	172	160	149
Sum avrundet	1 650	1 600	1 500	1 450

Det er Husbankens rentenivå som legges til grunn.

7.4 Konesjonskraft- og avgifter

Konesjonskraft er en belønning som kommuner med utbygd vassdrag mottar som en kompensasjon for ulemper det medfører. Denne kraften som beregnes til selvkost, er det kommunen selv som disponerer. Den kan enten selges eller benyttes til eget bruk. Lund kommune selger all konesjonskraft til spotpris. Dette medfører økte inntekter fra salg av konesjonskraft enn tidligere år da deler av kraften ble benyttet selv. Totalt selger Lund kommune ca. 6,5 millioner kilowattimer årlig gjennom Dalane Energi konsernet til spot-pris.

Inntektene er kjærkomne for Lund kommune, og vil i en normalsituasjon med normalt strømforbruk, være tilstrekkelig til å dekke kommunens strømkostnader. Strømprisen er avgjørende for nivået på inntektene og vil derfor naturlig ha stor variasjon og stor usikkerhet.

For 2024 har Lund kommune beregnet strømutgifter og inntekter fra salg av kraft ut fra en historiske priser i 2023. Det er betydelig usikkerhet beheftet til prisnivået på energi i månedene og årene fremover. Etersom vi benytter samme tilnærming på både kostnads- og inntektssiden vil usikkerheten på nettonivå reduseres.

I statsbudsjettet for 2023 beregnet regjeringen en reduksjon i rammetilskuddet for kommuner og fylker som hadde inntekter fra salg av konesjonskraft i prisområdene Østlandet (NO 1), Sørlandet (NO 2) og Vestlandet (NO 5). Etter endringer i RNB 2023 ble reduksjonen for Lund kommune fastsatt til i underkant av MNOK 1,8. Dette trekket er reversert for 2024.

Konesjonsavgift er en kompensasjon kommunen mottar og skal primært benyttes til utvikling av næringslivet i kommunen. Årlig mottar Lund kommune ca. 1 mill. kroner i konesjonsavgift.

Sterkt avhengig av utviklingen i strømprisen har kommunedirektøren lagt til grunn følgende inntekter fra salg av konesjonskraft og konesjonsavgift i økonomiplanperioden:

Inntekter konesjonskraft/avgift (MNOK)				
År	2024	2025	2026	2027
MNOK	9	9	9	9

7.5 Integrerings- og vertskommunetilskudd for flyktninger og asylanter

Det er politisk vedtatt at Lund kommune skal ta imot 10 flyktninger årlig. Dette er i tråd med IMDI sin anmodning. Anmodningene om bosetting har variert, men siktemålet er at Lund kommune i en normalsituasjon årlig skal ta imot 10 flyktninger. For årene 2022/2023 er flyktningssituasjonen sterkt påvirket av krigen i Ukraina. Kommunene ble våren 2022 anmodet om å fatte vedtak på bosetting av Ukrainske flyktninger. I Lund kommune ble det på bakgrunn av anmodninger vedtatt bosetting av 55 flyktninger i 2022 og ytterligere 60 flyktninger i 2023.

I 2022 ble det bosatt 37 personer i Lund kommune. For 2023 har NAV lagt til grunn bosetting av 50 nye personer. For 2024 er det lagt til grunn en bosetting på ytterligere 20 nye personer.

I beregningene av integreringstilskudd for 2024-2027 er anslått integreringstilskudd budsjettert ut fra anslag på kostnadsbildet knyttet til flyktning-området. Dette innebærer at vi har justert integreringstilskuddet noe ned som følge av stor usikkerhet. På kostnadssiden har NAV lagt til grunn bosetting av 20 nye personer i 2024. Nav har ikke gitt anslag på budsjett for årene 2025-2027 – noe som gjør det tilnærmet umulig for kommunen å beregne gode anslag i denne perioden. Vi har lagt til grunn en gradvis nedtrapping av både inntektssiden og utgiftssiden.

På bakgrunn av dette er det i budsjettet lagt til grunn følgende inntekter i form av integreringstilskudd:

Inntekter integreringstilskudd (MNOK)				
År	2024	2025	2026	2027
MNOK	21	18	16	14

Kommunens inntekter i form av integreringstilskudd er høyest de første årene for deretter å trappes kraftig ned i år 3, 4 og 5.

7.6 Premieavvik og reguleringspremie

Lund kommune sine pensjonsordninger er levert av KLP og SPK.

Kommunedirektøren baserer sine anslag på pensjonsområdet på beregninger levert av KLP og SPK. Det er stor usikkerhet knyttet til pensjonsområdet og prognosene har det siste året endret seg i vesentlig forstand når det gjelder premieavviket. Kommunedirektøren har i budsjettet for 2024 og økonomiplanen lagt til grunn beste estimat basert på den kunnskap som foreligger på nåværende tidspunkt

For SPK (Statens pensjonskasse) legges til grunn en premiesats på 12,7 % som arbeidsgivers andel. For KLP legges det til grunn en sats på 19,1 % samlet pensjonskostnad i % av pensjonsgrunnlaget. Som en følge av anslått økende premieavvik i årene fremover medfører dette et økende press på pensjonskostnadene ettersom kommunen må kostnadsføre 1/7 av det amortiserte premieavviket årlig.

Lund kommune inntektsfører og benytter premieavviket som salderingspost i budsjettet. Regnskapsmessig er premieavviket en kostnad/inntekt det enkelte år, men innebærer ingen reell kostnad/inntekt i form av likviditetspåvirkning. Positive premieavvik har en regnskapsmessig gunstig påvirkning det enkelte år, men en negativ påvirkning over de 7 neste årene som følge av amortiseringen.

Det foreligger klare prognoser på at pensjonskostnadene vil øke i årene som kommer.

Kommunedirektøren har lagt til grunn følgende konservative anslag på inntektsføring av premieavvik basert på beregninger levert av SPK og KLP:

Premieavvik pensjon				
År	2023	2024	2025	2026
TNOK	5 000	4 500	4 000	4 000

7.7 Renteinntekter og utbytte

I henhold til finansreglementet skal kommunens likviditetsoverskudd plasseres i bank. Gjennomsnittlig årlig bankinnskudd anslås til ca. 67 millioner kroner. Kommunedirektøren understreker usikkerheten som er beheftet med å anslå renter frem i tid.

Som grunnlag for beregningene ligger referanserenten NIBOR + påslag ut fra gjeldende avtaler.

Med bakgrunn i dagens forventninger om rentemarkedet er det lagt til grunn følgende renteinntekt i økonomiplanperioden (avrundet ned):

Renteinntekter				
År	2024	2025	2026	2027
Renter bankinnskudd	3 350	2 950	2 750	2 700
Renter utlån Lyse	850	700	600	500
Renter startlån	500	450	400	400
Sum	4 700	4 100	3 750	3 600

Rentesats				
År	2024	2025	2026	2027
Bankinnskudd	5,06 %	4,46 %	4,16 %	4,06 %
Utlån Lyse	6,66 %	6,06 %	5,77 %	5,66 %
Startlån	4 %	3,8 %	3,5 %	3,5 %

De budsjetterte renteinntektene er i tabellen avrundet ned til nærmeste 50.000.

Rentesatsen varierer noe på de ulike renteområdene.

Lyse energi tilbakebetaler renter og avdrag på to lån til sine eiere som en del av nedskrivning av egenkapitalen. Lånene har en rente i intervallet 3 mnd. NIBOR + 2 - 2,16 %. I 2023 ble MNOK 400 av utbyttet fra Lyse omgjort til et ansvarlig lån med tilhørende rente- og avdragsbetalinger. Dette er hensyntatt i tabellen ovenfor.

Lund kommune mottar årlige **utbytter** fra Dalane Energi konsernet og Lyse konsernet. Utbyttefordelingen mellom selskap og eier i Dalane energi er 50-50 prosent av overskuddet, mens den for Lyse energi er 60 prosent til eier og 40 prosent til selskapet.

For å redusere sårbarheten ved varierende inntjening (varierende strømpris) og således uforutsigbarhet i utbytte for eierkommunene praktiserer selskapene stabilitet i utbyttene ved at det avsettes/tæres på utbyttereguleringsfond etter behov.

Utbytte fra energiselskapene er budsjettert iht. selskapenes utbyttepolitikk der slik informasjon foreligger. Utbytte fra Dalane Energi AS er i økonomiplanen tilsvarende nivået i 2024.

Utbytter				
År	2024	2025	2026	2027
Dalane Energi	3 799	3 799	3 799	3 799
Lyse AS	5 310	5 560	5 810	6 100
Sum (avrundet)	9 100	9 300	9 600	9 900

7.8 Grunnrenteskatt på landbasert vindkraft

I forslag til statsbudsjett 2023 foreslo regjeringen å innføre grunnrenteskatt for landbaserte vindkraftverk, med virkning fra 2023. I RNB i mai 2023 ble dette utsatt til 2024.

Etter regjeringens forslag skal minst halvparten av provenyet fra grunnrenteskatten gå til kommunesektoren gjennom produksjonsavgiften og en ekstra bevilgning i år med særlig høy grunnrente. For 2024 anslås det at vertskommunene gjennom produksjonsavgiften vil motta mer enn halvparten av anslått grunnrenteskatteproveny.

Grunnrenteskatteplikten skal etter gjeldende forslag gjelde for landbaserte vindkraftanlegg som er konsesjonspliktige etter energiloven. Det vil si anlegg som har mer enn 5 turbiner eller en samlet installert effekt på 1 megawatt (MW) eller mer.

Følgende er gjeldende:

- Produksjonsavgiften, som fordeles til vertskommunene uten videre fordeling, økes fra 2 til 2,3 øre/kWh og gjøres fradragsberettiget i fastsatt grunnrenteskatt. Med en sats på 2,3 øre/kWh, anslås produksjonsavgiften å gi vertskommunene om lag 390 millioner kroner i påløpte inntekter i 2024, som overføres kommunene i 2025. I 2024 er det inntektene fra den påløpte produksjonsavgiften for 2023 (2 øre/kWh) som overføres til kommunene.
- Den varslede naturressursskatten (som skulle inngå i inntektsutjevningssystemet), innføres ikke.

- Det gis en ekstrabevilgning (som fordeles etter nøklene i rammetilskuddet) til kommunene i år med høy grunnrente.

For Lund kommune sitt vedkommende er det produksjonsavgiften på landbasert vindkraft som vil har klart størst inntektsmessig betydning. Tellenes vindpark ligger i Lund og Sokndal kommuner. Vindparken består av totalt 50 turbiner som gir en årlig antatt produksjon på ca. 550 millioner KWh. Ca. 38 % av vindparken ligger i Lund kommune, målt ved antall turbiner (19 turbiner ligger i Lund).

Med de forutsetninger om årlig produksjon som ligger til grunn, anslås det at det produseres ca. 209 millioner KWh i Lund kommune. En skattesats på 2 øre pr. KWh vil ut fra dette kunne gi Lund kommune en årlig inntekt på om lag 4,2 millioner kroner i 2024. For 2025 og årene fremover økes anslått årlig inntekt til 4,8 millioner kroner på bakgrunn av økt skattesats fra 2 til 2,3 øre/KWh.

Produksjonsavgift				
År	2024	2025	2026	2027
Naturressursskatt vindkraft	4 200	4 800	4 800	4 800

8. Renteutgifter, låneavdrag og gjeldsutvikling (inkl. pensjonsforpliktelser)

8.1 Renteutgifter

Kommunedirektøren har i 2024 budsjettet anslått rentekostnadene på lånegjelden til ca. 12,8 millioner kroner. Dette inkluderer også rentekostnader på gjeld til husbanken.

Beregningene er gjort med bakgrunn i forventet renteutvikling fra kommunalbanken justert for anslag på opptak av nye lån i økonomiplan-perioden. Budsjettrenten for 2024 er beregnet til ca. 4,7 % i snitt. Ut fra renteprognosene som foreligger vil rentenivået gå noe ned i økonomiplanperioden.

Forventet renteutvikling inkl. påslag		
År	Estimert lånerente	Estimert rentekostnad*
2024	4,70 %	12,8 mill.
2025	4,50 %	12,2 mill.
2026	4,30 %	11,5 mill.
2027	4,30 %	11,0 mill.

* avhengig av låneopptak/avdrag i planperioden

Kommunalbanken sin gjennomsnittlige budsjettrente for 2024 er fastsatt til 5,35 %. Med dette som utgangspunkt ser vi at Lund kommune betaler en gjennomsnittlig rente i 2024 som er 0,6-0,7 % lavere enn markedsrenten. Denne besparelsen i rentekostnader følger av de rentebindinger

som ble gjennomført våren 2020. Rentebindingsavtalene utgår våren 2025 og vil medføre økte rentekostnader. Dette er hensyntatt i anslagene i tabellen ovenfor.

8.2 Avdrag på lånegjelden

De årlige avdragene på lånegjelden kan ikke være lavere enn minimumsbestemmelsene. Dersom kommunen årlig betaler avdrag i tråd med minimumsbestemmelsene vil dette medføre noe lavere årlig avdragsbetaling enn hva nedbetalingsplanene fra bankene tilsier, men samtidig marginalt høyere rentekostnad pga. forlenget nedbetalingstid. Tabellen nedenfor viser utviklingen i kommunens gjeld i økonomiplanperioden med bakgrunn i kommunedirektørens budsjettforslag der de årlige låneavdragene er fastsatt noenlunde på nivå med minimumsbestemmelsene.

Forventet gjeldsutvikling avrundet til nærmeste MNOK				
År	Gjeld 1.1	Låneopptak	Avdrag	Gjeld 31.12
2024	281	9	13	277
2025	277	7	13	271
2026	271	7	13	265
2027	265	3	13	255
Gjelden inkluderer gjeld til kredittinstitusjoner og husbanken				

8.3 Utvikling i netto lånegjeld (måltall) og netto pensjonsforpliktelser

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. Mål for netto lånegjeld er et av måltallene som kommunestyret har vedtatt. Det er politisk vedtatt at netto lånegjeld på lang sikt ikke skal overstige 75 % av sum driftsinntekter. Tabellen nedenfor viser utviklingen i måltallet basert på kommunedirektørens budsjettforslag i planperioden. Det er evnen til å betale renter og avdrag som er avgjørende for hvor stor gjeld kommunen kan tåle. Det er således viktig å vurdere handlingsrommet til å betale renter og avdrag samtidig som man vurderer kommunens måltall. Kommunedirektøren understreker at driftsbudsjettet er stramt og at driften er sårbar for økt gjeld og økte rentekostnader.

Det gjøres følgende forutsetninger i beregningene av utviklingen i netto lånegjeld i % av sum driftsinntekter:

- Sum utlån økes med MNOK 1 hvert år i perioden som følge av utlån av startlånsmidler.
- Ubrukte lånemidler holdes konstant på 10. mill. i perioden.
- Rammetilskudd, skatt og etatsinntekter økes 2 % årlig. Øvrige driftsinntekter følger plan.

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

Tall i MNOK (perioodeslutt) (oppdateres etter kommunestyrets budsjettvedtak)	2024	2025	2026	2027
Lån til finansiering av investeringer	256	251	243	234
Startlån	21	20	22	21
Sum gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser	277	271	265	255
Totale utlån	27	28	29	30
Ubrukte lånemidler	10	10	10	10
Sum netto lånegjeld	240	233	226	215
Anslag sum driftsinntekter	371	373	376	380
Netto lånegjeld i % av sum driftsinntekter	65 %	61 %	59 %	57 %
Brutto pensjonsforpliktelser				
KLP	349			
SPK (2023 tall)	33,8			

Kommunens langsiktige gjeld består av lånegjeld og pensjonsforpliktelser. Pensjonsforpliktelsene inngår ikke i tabellen pga. manglende data for årene etter 2023. Tall for KLP for 2024 anslår kommunens brutto pensjonsforpliktelse ekskl. aga på MNOK 349. Tall for SPK er oppgitt i 2023-tall. Det foreligger ikke publiserte prognoser for økonomiplanperioden for SPK.

Kommunedirektøren understreker at kommunens pensjonskostnader er ventet å øke i årene fremover.

Tabellen ovenfor viser at kommunens netto lånegjeld i % av sum driftsinntekter vil reduseres i 2023 og ha en fallende trend i de resterende årene i økonomiplanperioden. Den fallende trenden bygger på kommunedirektørens budsjettforslag som innebærer anslag på sum inntekter og netto nedbetaling på lånegjelden i årene 2024, 2025 og 2026. Endringer på inntektssiden gjør dermed store utslag i beregningen av nivået på kommunens netto lånegjeld. Det presiseres fra kommunedirektørens side at den foreskrevne utviklingen i måltallene krever en svært restriktiv investeringstakt i årene fremover. Dersom kommunedirektørens forslag til netto låneopptak i perioden endres til et høyere netto låneopptak vil dette medføre at måltallet for netto lånegjeld endres ut fra kommunedirektørens beregninger. Kommunedirektøren minner om at det er besluttet at måltallet på lang sikt ikke skal overstige 75 % av sum driftsinntekter. Kommunedirektørens budsjettforslag innebærer at måltall for netto lånegjeld innfris i hele planperioden.

9. Gjennomgang av etatene

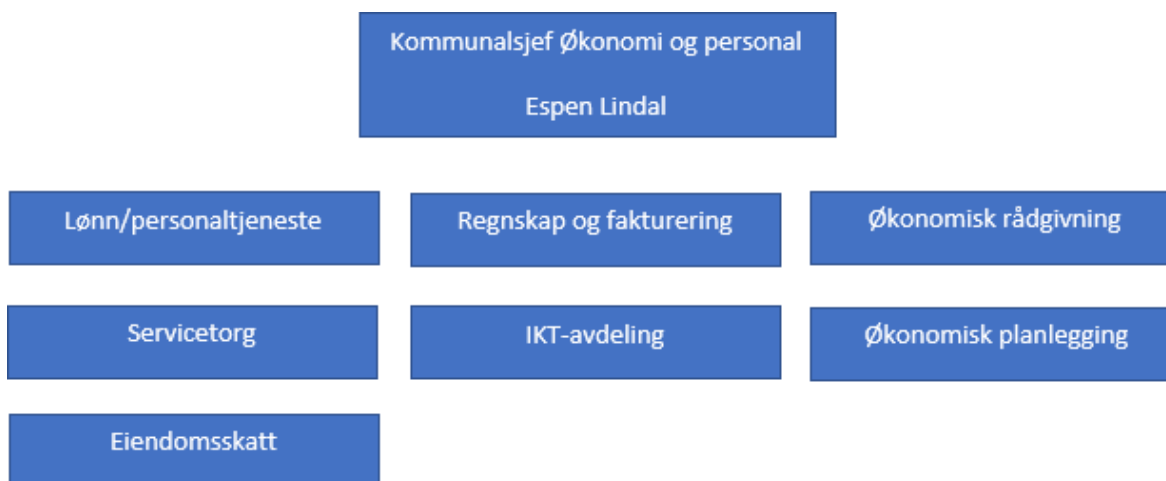
I dette kapitlet gjennomgås de fire etatene der de ulike virksomhetene beskrives mht. dagens drift og endringer som følge av kommunedirektørens forslag til årsbudsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027.

Budsjettendringene måles ut fra opprinnelig budsjett for 2023, ikke revidert budsjett. Endringer i revidert budsjett som har varig virkning er tatt hensyn til i budsjettforslaget for 2024.

Alle de fire etatene har fått kompensert lønns- og prisvekst i sine budsjettrammer med utgangspunkt i den samlede lønns- og prisveksten som er beregnet i statsbudsjettet for 2023. Ettersom lønns- og prisveksten tildeles alle etater på bakgrunn av beregninger i statsbudsjettet samt lokale tilpasninger, holdes dette utenfor når endringer i rammene beskrives nedenfor.

Budsjettforslag fra Lund kirkelig fellesråd sorterer under sentraladministrasjonen og følger i vedlegg til budsjettdokumentet.

9.1 Sentraladministrasjonen

1. **Ansvar og effektivisering:** Sentraladministrasjonen har ansvaret for kommunens felles stabs- og støttetjenester. Sentraladministrasjonen har et sektorovergripende ansvar innenfor flere sentrale fagområder. På lik linje med kommunens øvrige virksomhetsområder arbeider sentraladministrasjonen løpende med å synliggjøre muligheter for effektivisering av stabs- og støttetjenestene, da først og fremst ved bruk

av nye digitale verktøy. Ansatte i sentraladministrasjonen arbeider sektorovergripende og har løpende dialog med fagetatene mht. mulige effektiviseringsspørsmål.

2. **Oppgaver i etaten:** Sørge for helhetlig virksomhetsstyring av kommunen, bistå etatene i rådgivningsspørsmål og sikre at kommunens fellestjenester ivaretas på en hensiktsmessig måte. Etaten er i 2023 tilført nødvendige ressurser for å kunne sikre tidsriktig og god leveranse på de oppgaver vi har ansvar for.
3. **Planer og strategier:** Sentraladministrasjonen er bidragsyter til utarbeidelse av flere av kommunens ulike planer og strategier. Sentraladministrasjonen skal også bidra til å sikre helhetlig kommunal planlegging og styring gjennom utarbeidelse av overordnede styringsprinsipper og retningslinjer.
4. **Økonomiske utfordringer:** Sentraladministrasjonens drift er stabil og er i liten grad påvirket av variasjoner i brukere og etterspørsel. Etaten opplever en tilstrekkelig, men stram driftsramme, og arbeider godt med å redusere sårbarhet ved fravær.

Nøkkeltall og kommentarer for virksomhetsområdene, ekskl. kommunalsjef og kommunedirektør som i mer eller mindre grad arbeider innenfor alle områder

	Antall årsverk	Antall brukere	Status
Lønn/personal	2	Alle ansatte	Det arbeides med å redusere sårbarhet, spesielt innenfor lønnsområdet. Ca. 50 % stilling som personalrådgiver inngår.
Regnskap, Fakturering, Rådgivning, Planlegging Virksomhetsstyring	3	Ansatte, innbyggere	Stabil drift, men også her er vi flere nyansatte som trenger opplæring. Også her arbeides det med å redusere sårbarhet ved fravær.
Arkiv Innbyggertorg Politisk sekretariat	1,7 + lærling	Ansatte, innbyggere	Stabil drift, men også her er vi flere nyansatte som trenger opplæring. Også her arbeides det med å redusere sårbarhet ved fravær.
IKT Digitalisering	2	Ansatte, innbyggere	Stabil drift, men få ansatte med et krevende fagområde. Behov for samspill med eksterne.

Endringer i driftstiltak for 2024, samt nye driftstiltak 2025-2027

Satsingsområde 1 Levekår		Satsingsområde 2 Samarbeid, vekst, utvikling		Satsingsområde 3 Generasjonsperspektivet	
Endringer i driftstiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen		Årstall
Medlemskap region Stavanger	35 000	Oppfølging av politisk vedtak – KS 020/23 – inn under satsing på reiseliv og turisme.	<i>Delmål 3:</i> Vi ønsker utvikling av næringslivet gjennom styrking av eksisterende virksomheter og tilrettelegging for ny næringsvirksomhet	S O 2	2024
Egenandel Bredbånd Eide	375 000	Utbygging av bredbånd til Eide er et av flere prioriterte prosjekter. Kommunens egenandel i prosjektet er på 25%.	<i>Delmål 2:</i> Lund kommune skal arbeide for å bli mer miljøvennlig og ta del i det grønne skiftet. Tilrettelegge for smarte digitale løsninger inkl. utbygging av bredbånd.	S O 3	2024
Egenandel bredbånd Skåland	275 000	Utbygging av bredbånd til Skåland er et av flere prioriterte prosjekter. Kommunens egenandel i prosjektet er på 25%.	<i>Delmål 2:</i> Lund kommune skal arbeide for å bli mer miljøvennlig og ta del i det grønne skiftet. Tilrettelegge for smarte digitale løsninger inkl. utbygging av bredbånd.	S O 3	2024
Tilskudd Moi IL ifm. prosjektet «Nye Moi stadion»	1 000 000	Kommunalt tilskudd til prosjektet «nye Moi stadion». Se nærmere omtale av dette driftstiltaket nedenfor*	<p><i>Delmål 2:</i> Vi skal bidra til å tilrettelegge for en sosial og fysisk aktiv hverdag for alle i nærmiljøet</p> <p><i>Delmål 3:</i> Vi skal bidra til gode kultur- og fritidsmuligheter for alle innbyggerne i Lund.</p> <p><i>Delmål 4:</i> Vi støtter frivilligheten økonomisk, barn og unge som hovedsatsingsområde.</p> <p><i>Delmål 4:</i> Vi vil bidra til verdiskaping gjennom samarbeid og samarbeidsprosjekter med private og offentlige aktører innen næring og utvikling</p>	S O 1	

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

Tilskudd Moi IL ifm. prosjektet «Nye Moi stadion» Omorganisering av arkiv	1 000 000 50 000	Kommunalt tilskudd til prosjektet «nye Moi stadion». Se nærmere omtale av dette driftstiltaket nedenfor* Ifm. flytting av det fysiske arkivet til IKA må kommunen kjøpe ekstra hylleplass.	<p><i>Delmål 2:</i> Vi skal bidra til å tilrettelegge for en sosial og fysisk aktiv hverdag for alle i nærmiljøet</p> <p><i>Delmål 3:</i> Vi skal bidra til gode kultur- og fritidsmuligheter for alle innbyggerne i Lund.</p> <p><i>Delmål 4:</i> Vi støtter frivilligheten økonomisk, barn og unge som hovedsatsingsområde.</p> <p><i>Delmål 4:</i> Vi vil bidra til verdiskaping gjennom samarbeid og samarbeidsprosjekter med private og offentlige aktører innen næring og utvikling</p> <p><i>Delmål 1:</i> Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon</p>	<p>S O 2</p> <p>S O 3</p>	2024
Merkevarebygging	100 000	Økning av samlepost ifm. finansiering av pågående merkevarebyggingsprosjekt.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke	S O 2	2024
Restfinansiering bemanningsressurser	1 150 000	Oppfølging av politiske vedtak, KS 023/23 og KS 057/22	<i>Delmål 1:</i> Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon	S O 3	2024
Systemlisenser	300 000	IT sikkerhetstiltak for å bedre kontrollen og styringen av kommunens IT-løsninger.	<i>Delmål 1:</i> Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon	S O 3	2024
Framsikt, et verktøy for økonomi og virksomhetsstyring	40 000	Kjøp av analysemodul som gir godt grunnlag for ressursbruks-analyse samt sammenlikning på tvers av kommuner	<i>Delmål 1:</i> Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon	S O 3	2024
Kontroll og tilsyn	100 000	Budsjettramme for kontroll og tilsyn økes i samsvar med innstillingen fra kontrollutvalget, sak			2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		30/23			
Vedlikehold av kirkebygg	100 000	Tilskudd til Lund kirkelig fellesråd ifm. vedlikeholdsbehov av kirkebygg (maling)	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke	S O 2	2024
Egenandel bredbånd Steinberg/Rusdal	650 000	Utbygging av bredbånd til Steinberg/Rusdal er et av flere prioriterte prosjekter. Kommunens egenandel i prosjektet er på 30%.	<i>Delmål 2:</i> Lund kommune skal arbeide for å bli mer miljøvennlig og ta del i det grønne skiftet. Tilrettelegge for smarte digitale løsninger inkl. utbygging av bredbånd.	S O 3	2025
Framsikt, et verktøy for økonomi og virksomhetsstyring	130 000	Kjøp av modul for årsbudsjett og økonomiplan som innebærer bredere involvering i budsjettarbeid, mer strømlinjeformet prosess og digitalt årsbudsjett og økonomiplan.	<i>Delmål 1:</i> Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon	S O 3	2025

*Tilskudd til prosjektet «Nye Moi stadion»

Moi IL har igangsatt et større oppgraderingsprosjekt på Moi stadion. I sin søknad om kommunalt bidrag til prosjektet skriver Moi IL bl.a. følgende:

Moi IL har stort behov for å renovere Moi Stadion. Både fordi vi ønsker å kunne tilby våre innbyggere et nytt flerbruks stadionanlegg, og for å ha et fremtidsrettet og moderne anlegg som vi stolt kan presentere utad.

Anlegget vil være tilgjengelig for hele kommunens innbyggere, både for aktive, mosjonister og andre mulige brukere i vårt nærmiljø.

Et nytt anlegg vil kunne være positivt for å være med på å skape et godt og levende lokalsamfunn, og fremme økt bolyst i kommunen.

NorDan banen er så å si ferdig renoverert, med nytt kunstgressdekke, nye led-lys og pålagt sikring rundt i henhold til gjeldende miljøkrav. Nå gjenstår det å oppgradere Moi Stadion.

Det gamle anlegget er i dårlig og i nesten ubrukelig stand, og trenger en total oppgradering. Planen er å skifte ut dagens naturgress med kunstgress på banedelen, tilrettelegge for et nesten fullverdig friidrettsanlegg med kunststoffdekke, nye flomlys, samt at vi ønsker å se på hvordan vi best mulig kan utnytte bruken av området som blir «til overs» i den ene enden av friidrettsdelen.

Friidrettsgruppen i Lund har vært inaktiv i flere år. Friidrett er en aktivitet som gir en god, allsidig og grunnleggende trening og som kan være en veldig god basistrening for andre idrettsgrener. Det vil også kunne være et bra tiltak for å aktivisere innbyggerne i alle aldre. Vi tenker da spesielt barn og ungdom,

men også på tvers av alle folks fysiske og psykiske form og invaliditetsgrad vil dette kunne være et veldig godt tilbud.

Vi har allerede flere ildsjeler som har sagt seg villige til være pådrivere til å få i gang aktivitet i friidrettsavdelingen igjen.

Idrettsanlegget ligger tett ved Moi IL sitt klubbhus, Lund ungdomsskole, Nygård barneskole, Hammeren barnehage og Lundheim folkehøyskole. Samtlige av disse bruker allerede i dag anlegget til sportslige aktiviteter i både skoletiden, i friminuttene og ellers på fritiden.

Hele anlegget vil være bra for folkehelsen, og vil være et bra tiltak for å styrke trivsel og bolyst i hele Lund kommune.

Renovering og oppgradering av Moi Stadion, ikke minst av friidrettsdelen, treffer særs godt på målene som er nevnt i kommunens overordnede planverk, spesielt når det gjelder frivillighet, idrett og fysisk aktivitet blant barn og unge.

Prosjektet er i tidlig fase presentert for både politisk og administrativ ledelse i Lund kommune. Kommunedirektøren vurderer prosjektet som et svært godt tiltak for å øke aktivitetstilbudet til alle kommunens innbyggere. I tillegg vil prosjektet «Nye Moi stadion» kunne bidra til bl.a. økt bolyst og et mer «levende» lokalsamfunn. Moi IL er tydelige på at anlegget vil være åpent for alle kommunens innbyggere uavhengig av om man er aktiv i idrettslaget eller ikke. Kommunedirektøren har i sin vurdering spesielt lagt vekt på at:

- prosjektet vil komme alle kommunens innbyggere til gode, inkl. skolene
- et moderne friidrettsanlegg vil ha omfattende bruksverdi
- det ikke finnes et friidrettsanlegg i Lund kommune pr. i dag
- anlegget etableres i sentrum av kommunens største tettsted

Utgangspunktet for kommunens bidrag er anslag på netto kostnad ifm. etablering av lysmaster rundt idrettsanlegget. På bakgrunn av mottatt kostnadsoverslag fra MOI IL har kommunedirektøren i 2024 innarbeidet et tilskudd på MNOK 1 til prosjektet.

9.2 Oppvekst og kulturetaten

1. **Ansvar og effektivisering:** Etatens ansvarsområde er komplekst og sammensatt og berører enten direkte eller indirekte en vesentlig del av kommunens innbyggere. Etaten er særlig sentral for å gi våre barn og unge en trygg og god oppvekst. Målt i brutto driftsutgifter innebærer etatens ansvarsområde ca. 38 % av kommunens samlede brutto driftsutgifter. Dette innebærer at etaten må driftes så effektivt som mulig. I 2025 og 2026 er etaten utfordret på å realisere effektiviseringsgevinster for til sammen MNOK 3, tilsvarende ca. 1 % av etatens brutto driftsutgifter hvert av årene. Dette arbeidet igangsettes tidlig i 2024.
2. **Oppgaver i etaten:** I hovedsak drift av kommunens 4 skoler, 2 barnehager og kulturområdet (herunder Lundbadet, museum, biblioteket m.m)
3. **Demografisk utvikling:** Kommunens innbyggere blir stadig eldre og det fødes generelt færre barn. Den demografiske utviklingen innebærer et behov for en dreining av ressursinnsatsen fra oppvekstområdet over til helse og omsorgstjenester. Dette blir en utfordring å håndtere i årene fremover. Samtidig er sentrale føringer og bemanningsnormer en utfordring i fht. kostnadsreduksjoner.
4. **Planer og strategier:** Etaten har ansvaret for å utarbeide flere sentrale planer, herunder kommunens oppvekst- og kulturplan m.m. Kommuneplanens samfunnsdel er overordnet etatens planverk innenfor de ulike områdene.
5. **Økonomiske utfordringer:** Etaten opplever stramme driftsrammer. Økte kostnader ifm. bemanningsnormer, flyktninger og spesialundervisning er krevende å håndtere. I tillegg er lønns- og prisveksten høy og uforutsigbar. Etaten opplever særlig press innenfor lønningene i skolesektoren pga. dyrere ansatte.

Nøkkeltall og kommentar for virksomhetsområdene:

Virksomhetsområde	Antall ansatte (årsverk)	Antall barn/elever	Status
Nygård barneskole	35,47	205	Elevtallet har vært synkende, men flyktninger og flere barn på SFO har ført til behov for flere stillinger. Særlig i forhold til barn som har rett på enkeltvedtak i norsk er det store behov, og gjelder nå 20 elever. Flere elever ankommer før nyttår.
Lund ungdomsskole	23,2	141	Elevtallet har økt de siste årene på grunn av store elevkull fra Nygård barneskole sitt mellomtrinn. Skolen har skiftet rektor og inspektør høsten 2023.
Heskestad skule	7,33	36	Elevtallet har vært stabilt de siste årene. Skolen har skiftet rektor høsten 2023.
Kiellands Minde skole	8.68	50	Skolen har hatt et økende elevtall. Skolen har skiftet rektor høsten 2023.
Hovsherad barnehage	7,9	26	Antall barn i barnehagen har vært synkende det siste året. Barnehagen har jobbet med høyt sykefravær de siste årene. I statsbudsjettet er det varslet ønske om økt pedagogtetthet, som vil føre til økte kostnader.
Heskestad barnehage	7,8	22	Antall barn i barnehagen har vært synkende det siste året. Barnehagen har jobbet med høyt sykefravær de siste årene. I statsbudsjettet er det varslet ønske om økt pedagogtetthet, som vil føre til økte kostnader.
Lund kulturskole	3,20	Antall elever: 78 Antall elevplasser:99	Har startet utskifting av personalet, nyansatte i 100% stilling startet høsten 2023. Nye undervisningstilbud: Drama, band.
Lund folkebibliotek	2,0	10 136 besøkende per oktober 2023	Har fått ny leder på biblioteket. Det har vært rekordbesøk i 2023. I fremtiden må fasaden på bygget renoveres.
Lundbadet	0,89	5 337 besøkende per oktober 2023	Har fått flere nyansatte i løpet av 22/23. Besøket har økt svært mye høsten -23.
Lund bygdemuseum og kulturbygg.	0,4		Et aktivt år for museet med mange arrangement. Mye renoveringsarbeid er påkrevd da mange bygg er nedslitt.
Lundetun	0		Nytt lydanlegg innkjøpt i 2023. Lundetun blir mye brukt, men mange leietakere er offentlige instanser som ikke betaler leie. Det er ellers mye etterslep på vedlikehold og mange klager på bygget.
Dalane PPT	0 (i Lund)		Økende antall barn får spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og spesialundervisning i skolen i 2023.

Endringer i driftstiltak for 2024, samt nye driftstiltak 2025-2027

Satsingsområde 1 Levekår	Satsingsområde 2 Samarbeid, vekst, utvikling	Satsingsområde 3 Generasjonsperspektivet
-----------------------------	---	---

Endringer i driftstiltak	Beløp inkl. mva.	Begrunnelse	Samfunnsplanen	Årstall	
Fornyng av læreverk	600 000	Etter fagfornyelsen "Kunnskapsløftet" har mange læreverk blitt revidert og skolen har nå for mange læreverk som er utdaterte. God læring krever oppdaterte læremidler. Satsing 24: to fag - eksempelvis norsk/matematikk.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring.	S O 1	2024
Ansatt SFO	800 000	SFO har blitt gratis for 1. og 2. klasse. Antall barn har økt betydelig i SFO, og det krever større bemanningsnorm.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring. <i>Delmål 3:</i> Alle skal ha mulighet til å delta i fritids- og kulturaktiviteter.	S O 1	2024
Leker SFO	50 000	SFO har blitt gratis for 1. og 2.klasse. Flere barn som bruker lekene betyr større slitasje, og gamle leker må fornyes og byttes ut.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring. <i>Delmål 3:</i> Alle skal ha mulighet til å delta i fritids- og kulturaktiviteter.	S O 1	2024
Norsk-undervisning grunnskole	1000 000	Økte kostnader i forhold til norskundervisning for flyktningbarn i grunnskolen.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring.	S O 1	2024
Rekrutterings-tiltak	250 000	Kommunestyrevedtak for å rekruttere lærere ved å gi 6 års ansiennitet for nyutdannede.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 2	2024
Fullfinansiering skolemiljøarbeider.	300 000	Kommunestyrevedtak. Økt bemanning på Nygård barneskole, fullfinansiering av	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring.	S O 1	2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		vedtak.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 2	
Maling av Haien	100 000	Vedlikehold av eksisterende bygningsmasse.	<i>Delmål 3:</i> Vi skal bidra til gode kultur- og fritidsmuligheter for alle innbyggerne i Lund. Vi skal bidra til å utvikle trygge sosiale møteplasser i kommunen vår.	S O 1	2024
Lund folkebibliotek - utvidelse av tilbud	300 000	Politisk vedtak for å satse på barn og unge for å utvide tilbudet én kveld i uka.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring. <i>Delmål 3:</i> Alle skal ha mulighet til å delta i fritids- og kulturaktiviteter.	S O 1	2024
PPT økning	150 000	Samarbeidsavtale med Dalane PPT, økte kostnader på administrasjon.	<i>Delmål 1:</i> Vi satser på BTI - Bedre tverrfaglig innsats. Vi satser på tidlig innsats for å sette inn hjelp så tidlig som mulig.	S O 1	2024
Økte utgifter privat barnehage	2 000 000	Det er kommet flere barn i den private barnehagen og 50% redusert foreldrebetaling fører til økte utgifter for kommunen.	<i>Delmål 1:</i> Vi satser på tidlig innsats for å sette inn hjelp så tidlig som mulig.	S O 1	2024
Reduksjon av foreldrebetaling barnehage	1 300 000	Statlige føringer om redusert foreldrebetaling gir færre inntekter for etaten. Kommunen blir kompensert sentralt.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring. <i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 1 S O 2	2024
Dalane kulturfestival	100 000	Regionalt samarbeid som bør inn igjen i budsjettet for å styrke kulturelt samarbeid i Dalaneregionen, til glede for innbyggerne i Lund.	<i>Delmål 3:</i> Vi skal bidra til gode kultur- og fritidsmuligheter for alle innbyggere i Lund.	S O 1	2025

9.3 Helse- og omsorgsetaten

Kommentarer fra HO etaten til årsbudsjett og økonomiplanen.

1. **Ansvar og effektivisering:** Helse- og omsorgsetaten (HO-etaten) er ansvarlig for det helhetlige tilbudet av helse og omsorgstjenester i Lund kommune. Ansvaret er omfattende og krever god koordinering mellom de ulike tjenestene. I kommende økonomiplanperiode forventes det at presset innenfor helse- og omsorgstjenestene vil øke. For å dette presset må vi evne å tenke nytt, være mer kreative og prioritere ressursene der de trengs mest. Dette inkluderer arbeid med mulige effektiviseringsgevinster, altså løsninger der kostnadene knyttet til produksjon av tjenestene reduseres samtidig som kvaliteten opprettholdes. HO etaten er utfordret på å spare MNOK 1,5 hvert av årene 2025 og 2026. Arbeidet med dette settes i gang tidlig i 2024.
2. **Oppgaver i etaten:** HO-etaten har et bredt spekter av oppgaver, inkludert institusjonsdrift, hjemmebaserte tjenester, legetjenester, psykisk helsetjeneste, barnevern, og mer.
3. **Demografisk utvikling:** Befolkningsvekst og en økning i antall eldre innbyggere krever planlegging for flere tjenester og mangel på helsepersonell i tiårsperioden. Det er behov for å implementere helse- og velferdsteknologi, samt å tilrettelegge boliger for å holde innbyggerne lengst mulig hjemme. Budsjettene innenfor helse og omsorgstjenester må påregnes økt i årene fremover.
4. **Planer og strategier:** Ny Helse- og omsorgsplanen for 2024-2034 er under arbeid og vil inneholde flere satsingsområder som tidlig innsats, samarbeid, teknologisk utvikling og rekruttering.

5. **Økonomiske utfordringer:** HO-etaten vil også i 2023 få et merforbruk, og den demografiske utviklingen fører til økte kostnader. Det er nødvendig med økonomiske tiltak for å sikre en langsiktig bærekraftig økonomi.
6. **Koordinerende enhet og barnekoordinator:** Kommunen har nå koordinerende enhet og barnekoordinator, som er nødvendige for å gi et helhetlig tjenestetilbud.
7. **Velferdsteknologi og digitale løsninger:** Det er nødvendig å implementere teknologi for å levere tjenester til flere innbyggere, samtidig som eksisterende ressurser utnyttes effektivt.
8. **Politiske prioriteringer:** Flere politiske vedtak har økt presset på etaten. Prioritering av tiltak som ikke er lovpålagte fører til reduksjoner i andre tjenester.
9. **Økende behov innen psykisk helse, NAV og barnevern:** Det er økende behov for tjenester innen psykisk helse, NAV, og barnevern, med nødvendig bemanningsøkning for å møte behovet.
10. **Sykehjem og hjemmetjenester:** Sykehjems plasser har blitt redusert, men det forventes at flere vil være nødvendige i fremtiden. Hverdagsrehabilitering og eldreomsorg er prioriterte områder.
11. **Bedre tverrfaglig innsats og barnevernsreform:** Implementering av Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) og barnevernsreformen er pågående, og de øker ansvar og behov for samarbeid på tvers av tjenester.
12. **Budsjettrammer for HO:** Samlet sett må HO-etaten håndtere en økende befolkning av eldre, økonomiske utfordringer og behovet for teknologisk innovasjon for å kunne opprettholde kvaliteten på sine tjenester.

Enhet	Antall årsverk	Antall brukere	Status
Lund sykehjem	43,27	24 langtid 3 korttid	I 2023 ble to stengte sykehjems plasser gjenåpnet. Selv etter gjenåpningen er det overbelegg på sykehjemmet. Driften av sykehjemmet er krevende som følge av økt behov for sykehjemstjenester. Fremover er det viktig å sikre god koordinering mellom de ulike helsetjenestene for å håndtere økt behov for helsetjenester.
Hjemmetjenesten	25,31	90 hspl. 50 hj.hl	Hjemmetjenesten opplever stabil drift med en håndterbar mengde brukere. I årene fremover er det viktig at hjemmetjenesten bygges opp for å sikre at våre eldre kan bo lengst mulig hjemme.
Haukland bofelleskap	13,91	7	Haukland bofelleskap opplever stor variasjon i antall brukere, der fremtidsanalysene trekker i retning av færre brukere. På bakgrunn av dette er flere årsverk flyttet over til sykehjemmet for å avlaste en presset driftssituasjon der.
Lund kjøkken og vaskeri	6,6	47 på utkjørt	Kjøkkenet opplever lavere volum, noe som medfører reduserte inntekter. For øvrig har kjøkkenet en stabil

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		middag 14 hjelpsjon i omsorgsbolig	drift, og det arbeides med å øke salget.
Helsestasjonen	4,8 årsverk: 0,5 familie-konsulent 4,0 helsespl, hvor 0,6 er prosjektstilling 0,3 er ubesatt jordmor	Alle barn, unge og foresatte i Lund kommune	Opplever stabil drift, men merker tydelig merarbeid ifm. flyktninger. Dette gjelder både på helsestasjon og i skolehelsetjenesten. Det anmerkes også begrenset ressurser til ledelse, noe som er krevende over tid. På Lund ungdomsskole er det 40 % fast stilling som helsesykepleier + 20 % prosjektstilling. På barneskolene er det til sammen 110 % helsesykepleier. Det rapporteres om en økende mengde barn/unge med bekymringsfullt skolefravær, noe som krever ekstra oppfølging fra skolehelsetjenesten spesielt.
Psykisk helsetjeneste	8,7	115	Psykisk helsetjeneste opplever jevn pågang av brukere. I 2023 ble det opprettet en ny stilling som gir psykisk helsehjelp til personer under 18 år. Denne stillingen har vært en viktig ressurs for kommunen.
HO – stab	4,75		HO stab er i 2023 tilført ressurser ifm. flyktningarbeid samt rådgiverressurs. HO stab arbeider med å sikre en helhetlig og fremtidsrettet planlegging av kommunens helse og omsorgstjenester.
Lund legekantor	4,38		Driften ved legekantoret er stabil

Endringer i driftstiltak for 2024, samt nye driftstiltak 2025-2027

Satsingsområde 1 Levekår	Satsingsområde 2 Samarbeid, vekst, utvikling	Satsingsområde 3 Generasjonsperspektivet
-------------------------------------	---	---

Endringer i driftstiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen	Årstall	
Kommuneadministrator flyktningarbeid	800 000	Oppfølging av politisk vedtak knyttet til økt bosetting av flyktninger i Lund kommune. Sikre god integrering og rett tjeneste til rett tid. Sikre bedre samarbeid og koordinering av integreringsarbeidet mellom de ulike avdelinger og instanser, sikre effektivt og målrettet arbeid til det beste	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 2	2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		for flyktningene.			
Flerkulturell arbeidsgruppe-arrangementsmidler	150 000	Oppfølging av kommunestyrevedtak i 2023	<i>Delmål 3:</i> Alle skal ha mulighet til å delta i fritids- og kulturaktiviteter.	S O 1	2024
Økt stilling demenssteam hjemmetjenesten	150 000	Å satse på demensforebyggende arbeid kan bidra til å redusere risikofaktorer og forsinke eller forhindre utviklingen av demens hos enkeltpersoner, og dermed redusere behov for omsorgstjenester i fremtiden. Forebyggende tiltak som søkelys på sunn livsstil, tidlig identifisering og behandling av risikofaktorer, og stimulering av kognitiv funksjon kan være kostnadseffektive og bidra til å redusere fremtidige utgifter.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse.	S O 1	2024
Hverdagsrehabilitering i hjemmetjeneste	500 000	Satsing på hverdagsrehabilitering kan bidra til å redusere behovet for langvarige hjemmetjenester eller sykehjemsplasser. Dette kan føre til betydelige kostnadsbesparelser for kommunen. I tillegg kan søkelys på tidlig intervensjon og rehabilitering bidra til å redusere belastningen på helsetjenesten og frigjøre ressurser til andre brukere.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal bidra til at eldre får muligheten til å bruke sine ressurser og kan leve aktive og sosiale liv så lenge som mulig i sine nærmiljø	S O 1	2024
Demenskoordinator - øke stillingen	150 000	Å satse på demensforebyggende arbeid kan bidra til å redusere risikofaktorer og forsinke eller forhindre utviklingen av demens hos enkeltpersoner,	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse.	S O 1	2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		og dermed redusere behov for omsorgstjenester i fremtiden.			
Innføring av DigiHelse	200 000	Innføring av DigiHelse i kommunen kan bidra til å effektivisere helsetjenestene ved å tilby digitale løsninger for kommunikasjon, diagnose, behandling og oppfølging. Dette kan redusere behovet for fysiske konsultasjoner og ventetider, og gi raskere tilgang til helsetjenester. Kan også bidra til bedre samhandling og informasjonsdeling mellom helsepersonell, noe som kan føre til mer koordinerte og helhetlige helsetjenester.	<i>Delmål 1:</i> Vi satser på tidlig innsats for å sette inn hjelp så tidlig som mulig.	S O 1	2024
Øke satsning på hjemmetjenesten i Lund	300 000	Gi flere muligheten til å motta nødvendig medisinsk behandling og omsorg i sitt eget hjem. Dette gir pasientene en følelse av trygghet i sitt kjente og komfortable miljø. Hjemmesykepleie kan også bidra til å opprettholde pasientens selvstendighet og autonomi ved å støtte dem i å bo hjemme så lenge som mulig. Dette er viktig for eldre eller personer med kroniske sykdommer som ønsker å opprettholde sin livskvalitet og selvstendighet.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse.	S O 1	2024
Haukland Bofellesskap, BPA og omsorgslønn	500 000	Kommunal BPA gir personer med nedsatt funksjonsevne muligheten til å ha kontroll over sin egen hverdag og ta egne beslutninger. Dette bidrar til økt selvbestemmelse og	<i>Delmål 2:</i> Innbyggerne skal ha gode forutsetninger for å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet. Vi skal ha god helse i hele	S O 1	2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		<p>autonomi, og lar dem leve et mer uavhengig og meningsfullt liv. Samt sikrer at personer med nedsatt funksjonsevne får tilgang til nødvendig assistanse for å delta fullt ut i samfunnet. Dette fremmer inkludering og likestilling, og bidrar til å bryte ned barrierer og skape et mer inkluderende samfunn for alle.</p>	befolkningen og utjevne ulikheter		
Rekrutteringstiltak - minimum 6 års ansiennitet	100 000	<p>Kommunestyrevedtak i 2023. Ved å gi ekstra ansiennitet ved ansettelse, kan man oppmuntre til at ansatte blir værende i sektoren over lengre tid. Dette kan bidra til å redusere turnover og hyppige utskiftninger av ansatte, som kan være ugunstig for både brukerne og arbeidsmiljøet. Kontinuitet i personalet kan skape trygghet og tillit hos brukerne, og bidra til bedre samarbeid og koordinering av tjenestene.</p>	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 2	2024
Gjenåpning av nedlagte sengeplasser Lund sykehjem	400 000	<p>Flere eldre fører til et økende behov for tilgjengelige sykehjemsplasser. Ved å gjenåpne nedlagte plasser kan man møte dette behovet og sikre at eldre får tilgang til nødvendig omsorg og pleie i trygge omgivelser. Ved å ha tilstrekkelig antall plasser kan man unngå overbelastning og ressursmangel, og sikre at hver enkelt beboer får den oppfølgingen og omsorgen de trenger. Dette kan bidra til bedre livskvalitet og trivsel for eldre, samt avlaste pårørende som kan være</p>	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse.	S O 1	2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

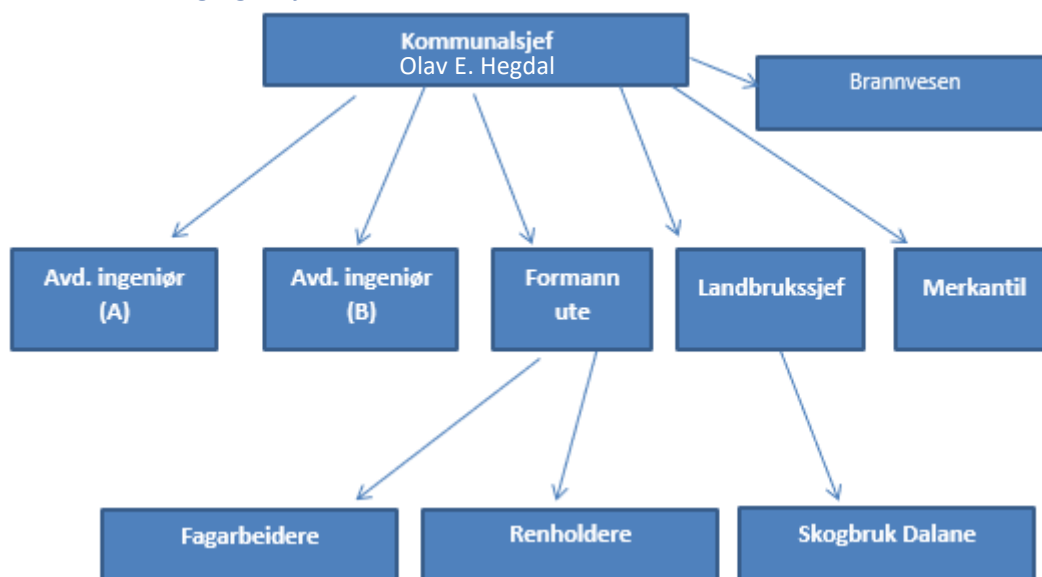
		avhengige av sykehjemsplasser for å sikre forsvarlig omsorg.			
Utdanningsmidler helsepersonell, delfinansiering	300 000	Satsing på utdanning i HO-etaten kan bidra til å gjøre kommunen mer attraktiv for potensielle arbeidssøkere. Ved å tilby muligheter for videreutdanning og karriereutvikling, kan man tiltrekke seg og beholde kvalifiserte og motiverte ansatte. Dette er viktig for å sikre tilstrekkelig bemanning og kontinuitet i tjenestene, samt opprettholde en høy standard på omsorgen som tilbys til innbyggerne.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse.	S O 1	2024
Økte kostnader leasing biler, delfinansiering	200 000	Å bytte leasingbiler etter 3 år kan være en fornuftig beslutning på grunn av økte kostnader. Biler utstyrt med nyere teknologi og mer effektive drivstoffsystemer kan føre til lavere drivstoff- og vedlikeholdskostnader, noe som bidrar til å redusere totale kostnader over tid. Er mer miljøvennlige.	<i>Delmål 2:</i> Lund kommune skal arbeide for å bli mer miljøvennlig og ta del i det grønne skiftet	S O 3	2024
Utskifting av PC, tynnklienter, skjermer m.m	100 000	Investering i nye PC-er og skjermer til ansatte trengs for å ha bedre data- og skjermkvalitet, noe som kan øke produktiviteten til de ansatte ved å redusere ventetid og forbedre arbeidsflyten.	<i>Delmål 4:</i> Vi skal styrke digitale ferdigheter blant ansatte og innbyggere, og skal bruke teknologi for å forenkle og forbedre arbeidsprosesser og samhandling på tvers.	S O 1	2024
Rådgiver i HO stab	350 000	Rådgiverkompetanse innen helse- og omsorgssektoren kan bidra med innsikt, forskning og faglig ekspertise. Bidrar til å	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig	S O 1	2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

		forbedre tjenestene, fremme folkehelse og optimalisere ressursbruk.	kompetanse		
Økte utgifter NAV Lister	2 250 000	Økt bosetting av flyktninger gir økte utgifter til flere stillinger, økte utgifter til introduksjonsstønad og ytelse til livsopphold.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke. Vi ønsker å styrke befolkningsutviklingen ved økt tilflytting, samt tilbakeflytting.	S O 2	2024
Bortfall av refusjoner for enslige mindreårige, barnevern	566 800	Refusjon for bosetting av enslige mindreårige er en økonomisk støtte som kommunen mottar i en begrenset periode. I 2024 bortfaller noe av inntektene, kommunen må da dekke kostnadene for omsorg og tjenester for enslige mindreårige.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal ha en trygg oppvekst som gjør dem rustet til å mestre livet	S O 1	2024
Reduserte inntekter kommunalt kjøkken	600 000	Målet bør være å finne balansen mellom kostnadsreduksjon og opprettholdelse av kvalitetstjenester for å møte de økonomiske utfordringene som følger med mindre salg. Iverksette måter å bli mer kostnadseffektive på, for eksempel ved å optimalisere innkjøp, redusere svinn, effektivisere driftsprosesser. Aktiv markedsføring av det kommunale kjøkkenet gjennom sosiale medier, lokal presse og samarbeid med lokale arrangementer for å øke synligheten og tiltrekke flere kunder.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke. Vi vil bidra til verdiskaping gjennom samarbeid og samarbeidsprosjekter med private og offentlige aktører innen næring og utvikling.	S O 2	2024

9.4 Plan, næring og miljøetaten

- 1. Ansvar og effektivisering:** PNM etaten har ansvaret for kommunens infrastruktur, herunder vann og avløp (VA), kommunale veier og bygningsmasse. Etaten har i tillegg administrative oppgaver som landbruksforvaltning, byggesak, planbehandling og forvaltning av kommunale avgifter og gebyrer.

Det største effektiviseringspotensialet i staben er antatt å ligge i større grad av automatisering i håndtering av kommunale avgifter og gebyrer. I forrige periode er det innført vannmåleravlesning og varsling av feiing pr sms. Innspart tid gjør at vi har tatt på oss nye oppgaver innen friluftsliv og næring.
- 2. Oppgaver i etaten:** Antallet medarbeidere i staben kombinert med variasjon og mengden av ulike oppgaver gjør at det er lite overlapp. Etaten er sårbar for sykemeldinger og har liten tid til utvikling og pålagte revisjoner for eksempel etter tilsyn. Dette kan forbedres gjennom økt samarbeid med andre kommuner, innleid arbeidskraft og økt fokus på overlapp.
- 3. Klima og miljø:** Kommunens antatt største mulighet for å påvirke klimaregnskapet i riktig retning vil være å jobbe langsiktig og systematisk med energioptimalisering i kommunale bygg. Det er viktig at kommunen her konsentrerer seg om de store postene i klimaregnskapet fremfor å investere tungt på bakgrunn av synlighet og symbolpolitikk.

Frekvensen av ekstremvær er forventet å øke i årene som kommer. Dette stiller høyere krav til planlegging og vedlikehold av infrastruktur.
- 4. Planer og strategier:** PNM etaten har ansvaret for alle planer som inneholder stedfestet informasjon. Herunder overordnede planer som kommuneplanens arealdel og spesialiserte planer som detaljreguleringer.

5. **Økonomiske utfordringer:** PNM etatens drift er stabil og er i liten grad påvirket av variasjoner i brukere og etterspørsel. Etaten opplever en tilstrekkelig, men stram driftsramme. Den største utfordringen er etterslep på vedlikehold både på kommunal bygningsmasse og kommunale veier.

Forebygging av skader som følge av ekstremvær vil kreve investeringer og dermed en aksept for utfordringen som kanskje ikke er til stede. Alternativet er reparasjoner som ofte vil være mer kostnadskrevende enn forebygging.

Nøkkeltall og kommentarer for virksomhetsområdene:

Arbeidssted	Årsverk	Kommentar
PNM stab	4	Staben består av kommunalsjef, to ingeniører og konsulent. Tjenesteproduksjonen omfatter blant annet planbehandling, byggesak, prosjektledelse, administrasjon av kommunale avgifter og eiendomsskatt og saksbehandling.
Landbruk	1	Stillingen er ansvarlig for alt innen landbruket, oppdatering av kartverk og saksbehandling. Det er opprettet felles skogbruks-/viltforvaltning i Dalane. Skogbrukssjef og viltforvalter har sine kontorplasser på Helleland.
Brannvesen	0,12	Tjenesten driftes i et samarbeid mellom Lund og Flekkefjord brannvesen. Lund kommune kjøper tjenester fra Flekkefjord brannvesen innenfor områder som brannsjeftjenester og forebyggende aktiviteter
Uteseksjon og renhold	17,3	Det er 9 fast ansatte renholdere og 9 fast ansatte i uteseksjonen. Ansvarsområdet omfatter blant annet renhold, veivedlikehold, drikkevannsforsyning, avløpshåndtering, vedlikehold av bygningsmasse og servicetjenester
Sum	22,4	

Endringer i driftstiltak for 2024, samt nye driftstiltak 2025-2027

Satsingsområde 1 Levekår		Satsingsområde 2 Samarbeid, vekst, utvikling		Satsingsområde 3 Generasjonsperspektivet	
Endringer i driftstiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen (satsningsområde/delmål)		Årstall
Oppussing av leiligheter/kommunale boliger	350 000	Det bør pusses opp noen leiligheter hvert år for å unngå påkrevde skippertak.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal legge til rette for et godt og variert boligtilbud i kommunen.	S O 1	2024
Historiske ortofoto	35 000	Samarbeidsprosjekt i regi av kartverket, der man får digitalisert og tilgjengeliggjort historiske flyfoto.	<i>Delmål 4:</i> Vi vil bidra til verdiskaping gjennom samarbeid og samarbeidsprosjekter med private og offentlige aktører innen næring og utvikling.	S O 2	2024
Økte utgifter til veivedlikehold	500 000	Økt frekvens av ekstremnedbør krever mer robuste veier og økt vedlikehold. Økt pris på innsatsfaktorer som diesel.	<i>Delmål 1:</i> Vi skal forvalte økonomien i tråd med vedtatte handlingsregler for å ivareta det økonomiske handlingsrommet over tid.	S O 3	2024
ROS analyse brannvesen	60 000	Lovpålagt	<i>Delmål 4:</i> Vi skal arbeide kontinuerlig for å sikre best mulig rutiner.	S O 3	2024
Beredskap. Innkjøp av utstyr	100 000	Langvarig bortfall av telekom og strøm er sannsynlige beredskapshendelser som krever utstyr kommunen ikke har pr i dag.	<i>Delmål 4:</i> Vi skal arbeide kontinuerlig for å sikre best mulig rutiner.	S O 3	2024
Utredning av kommunal bygningsmasse	300 000	Kartlegging av vedlikeholds- og investeringsbehov, for å dekke kommunenes nåværende og fremtidige behov for innvendige areal.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal legge til rette for et godt og variert boligtilbud i kommunen. <i>Delmål 3:</i> Vi skal bidra til å utvikle trygge sosiale møteplasser i kommunen vår	S O 1	2024

			<p><i>Delmål 1:</i> Vi vil prioritere fortetting og transformasjon av allerede utbygde områder</p>	<p>S O 2</p>	
			<p><i>Delmål 2:</i> Vi skal arbeide for klima- og miljøvennlig utvikling av kommunen, og ruste kommunen for forventede klimaendringer.</p>	<p>S O 3</p>	

10. Investeringer

	Beskrivelse	2024	2025	2026	2027
1	Egenkapitalinnskudd KLP	650	650	650	650
2	Framsikt økonomi/styringsverktøy	0	150	0	0
3	Kommunestyresal/spiserom	0	2 000	0	0
4	Merkevarebygging	200	200	200	
5	IKT/adm investeringer - digitaliseringsprosjekter	250	250	250	250
6	Lekeplasser	125	0	0	0
7	Nye lekeapparater Nygård barneskole	0	350	0	0
8	Aktivitetspark Moi sentrum	0	300	0	0
9	Oppgradering Kvernfossen kraftverk	150	0	0	0
10	Ventilasjonsanlegg Heskestad skole	700	0	0	0
11	Brannvarslingsanlegg Heskestad skule	250	0	0	0
12	Kultursti	250	0	0	0
13	Informasjonsskilt på rasteplasser	0	0	300	0
14	Varmegjenvinningsanlegg Lund ungdomsskole	600	0	0	0
15	Sprinklingsanlegg Museet	0	0	1 500	0
16	Chromebook	350	350	350	350
17	Nye smartboard/undervisningsteknologi	250	0	0	0
18	Solskjerming Lundbadet	0	200	0	0
19	Sykehjem: Nye senger, madrasser og medisinsk utstyr	150	150	150	150
20	Oppgradering kjøkken sykehjem	300	0	0	0
21	Nytt inventar kantine sykehjem	0	300	0	0
22	Velferdsteknologi	200	200	300	400
23	Digitalisering/IT løsninger HO etaten	125	0	0	0
24	Asfalt kommunale veier	800	800	800	800
25	Investering i nye gateløys	1 000	1 000	1 000	1 000
26	Ny plenklipper	200	0	0	0
27	Innvendig belysning KM skole	0	150	0	0
28	Autovern Røyselund	0	300	0	0
29	Digitalisering byggesaksarkiv	500	0	0	0
30	Garasjebygg Malåna	0	0	350	0
31	Erstatning av kjøretøy	300	0	0	0
32	Ombygging Ualand renseanlegg	0	1 300	0	0
SUM		7 350	8 650	5 850	3 600
	Egenkapitalandel KLP	650	650	650	650
	Lund kirkelig fellesråd	0	0	0	0
	Sentraladministrasjonen	450	2 600	450	250
	Oppvekst og kultur	2 675	1 200	2 150	350
	Helse og omsorg	775	650	450	550
	Plan, næring og miljø	2 800	2 250	2 150	1 800
	VAR (vann og avløp)	0	1 300	0	0

Tidligere års investeringsprosjekter som ikke er ferdigstilt videreføres i 2024 ifm. sak om regulering av investeringsbudsjettet våren 2024.

Sentraladministrasjonen:

Endringer i tiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen	Årstall
Merkevarebygging	200 000	Videreføring av satsing på merkevarebygging.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke	S O 2 2024
IKT/Adm. Digitaliseringsprosjekter	250 000	Videreføring av ramme for digitaliseringsprosjekter	<i>Delmål 1:</i> Vi staser på digitale løsninger for å fremme god læring og tenke fremtidsrettet.	S O 1 2024
Framsikt økonomistyringsverktøy	150 000	Implementeringskostnad	<i>Delmål 1:</i> Lund kommune skal ha en sunn økonomi og en robust tjenesteproduksjon	S O 3 2025
Kommunestyresal	2 000 000	Oppfølging av politisk ønske om etablering av kommunestyresal. Prosjektet ses i sammenheng med utredning av bygningsmassen som gjennomføres i 2024.		2025

Oppvekst og kulturetaten:

Endringer i tiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen	Årstall
Brannvarslingsanlegg Heskestad skule	250 000	Det er lovpålagt å ha gode brannsikringstiltak på kommunale skulebygg.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal arbeide for å forebygge og håndtere konsekvensene av alvorlige uønskede hendelser.	S O 3 2024
Ventilasjonsanlegg Heskestad skule	700 000	Det er lovpålagt å ha et godt inn klima for elever og personale på kommunale skulebygg. Vil gi skolen/kommunen gevinstrealisering på sikt.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal arbeide for å forebygge og håndtere konsekvensene av alvorlige uønskede hendelser.	S O 3 2024

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

Varmegjenvinningsanlegg på Lund ungdomsskole	600 000	Det er lovpålagt å ha et godt inneklima for elever og personale på kommunale skolebygg. Vil gi skolen/kommunen gevinstrealisering på sikt.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal arbeide for klima- og miljøvennlig utvikling av kommunen, og ruste kommunen for forventede klimaendringer.	S O 3	2024
Chromebooks	350 000	Chromebooks må byttes ut og fornyes jevnlig for noen klassetrinn i Lundskolen.	<i>Delmål 1:</i> Vi satser på digitale løsninger for å fremme god læring og tenke fremtidsrettet.	S O 1	2024, 2025, 2026, 2027
Nye smartboard	250 000	De gamle tavlene har sluttet å virke og det må byttes ut noen tavler hvert år.	<i>Delmål 1:</i> Vi satser på digitale løsninger for å fremme god læring og tenke fremtidsrettet.	S O 1	2024
Kultursti	250 000	Politisk vedtak om å gjøre sentrum mer attraktivt for turister og innbyggerne i Lund. Satsing på lokal kulturminne-historie.	<i>Delmål 3:</i> Vi skal bidra til gode kultur- og fritidsmuligheter for alle innbyggere i Lund. Vi skal bidra til å utvikle trygge sosiale møteplasser i kommunen vår. <i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 1 S O 2	2024
Lekeplasser	125 000	Politisk vedtatt, årlig opprustning av lekeplasser.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke. <i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring.	S O 2 S O 1	2024
Oppgradering Kvernfossen kraftverk.	150 000	Politisk vedtatt: Videreføring av oppstartet prosjekt for 2023.	<i>Delmål 3:</i> Vi skal gjennom kulturminneplanen utarbeide strategier vedrørende kulturminner.	S O 1	2024
Nye lekeapparater Nygård barneskole	350 000	Slitasje på apparater i skolegården.	<i>Delmål 1:</i> Barn skal oppleve trivsel, læring og mestring.	S O 1	2025
Aktivitetspark Moi sentrum	300 000	Ønske om å gjøre sentrum mer attraktivt for turister og innbyggere i Lund.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 2	2025
Solskjerming Lundbadet	200 000	Viktig tiltak for å skjerme mot sol, slik at sikkerheten blir godt ivaretatt i Lundbadet.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal arbeide for å forebygge og håndtere konsekvensene av	S O 3	2025

			alvorlige uønskede hendelser.		
Informasjonsskilt rasteplasser	300 000	Ønske om å gjøre Lund kommune mer attraktivt for turister og innbyggerne i Lund.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal være et attraktivt sted å bo, drive næring og besøke.	S O 2	2026
Springlingsanlegg museet	1 500 000	Brannsikringstiltak av viktige kulturminner i kommunale bygg.	<i>Delmål 4:</i> Lund kommune skal arbeide for å forebygge og håndtere konsekvensene av alvorlige uønskede hendelser.	S O 3	2026

Helse og omsorgsetaten:

Endringer i tiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen	Årstall	
Lund sykehjem: Nye senger, madrasser og medisinsk utstyr	150 000	Gode senger og medisinsk utstyr fremmer beboernes helse og velferd, samtidig som det bidrar til å opprettholde høy kvalitet på omsorg og behandling.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse	S O 1	2024
Velferdsteknologi	200 000	Velferdsteknologi har potensiale til å forbedre omsorgskvaliteten og gi bedre ressursutnyttelse, noe som gir en vinn-vinn-situasjon for både beboere og ansatte i HO-etaten.	<i>Delmål 1:</i> Vi staser på digitale løsninger for å fremme god læring og tenke fremtidsrettet.	S O 1	2024
Digitalisering/IT-løsninger i HO-etaten	125 000	Digitalisering av administrative prosesser kan forbedre effektiviteten og redusere tid og ressurser som brukes på rutineoppgaver. Samlede helsedata og analyseverktøy muliggjør bedre innsikt i helse- og omsorgstrender, noe som kan føre til mer	<i>Delmål 4:</i> Vi skal styrke digitale ferdigheter blant ansatte og innbyggere, og skal bruke teknologi for å forenkle og forbedre arbeidsprosesser og samhandling på tvers.	S O 1	2024

		målrettede og kostnadseffektive tjenester og beslutninger. Ved å ta i bruk digitalisering kan kommunale helse- og omsorgstjenester oppnå bedre omsorgsresultater og effektivisere driften.			
Oppgradering kjøkken Lund sykehjem	300 000	Pusse opp kjøkken. Påpekt av mattilsynet etter tilsyn. Skifte kjøkkengulv, gulv kjølelager, vinduskarmer.	<i>Delmål 2:</i> Vi skal være et aldersvennlig samfunn, med rett tjeneste til rett tid, med riktig kompetanse	S O 1	2024

Plan, næring og miljø:

Endringer i driftstiltak	Beløp inkl. mva	Begrunnelse	Samfunnsplanen	Årstall
Asfalt kommunale veier	800 000	Økt frekvens av ekstremnedbør krever mer robuste veier	<i>Delmål 2:</i> Vi skal arbeide for klima- og miljøvennlig utvikling av kommunen, og ruste kommunen for forventede klimaendringer.	S O 3 2024
Investering i nye gatelys	1000 000	Målet for dette prosjektet er at alle gatelys skal ha en tidsriktig og energieffektiv lyskilde. Videre skal alle lys være på målte kurser i tråd med NVE sine anbefalinger	<i>Delmål 4:</i> Vi skal tenke universell utforming og tilgjengelighet i alle sammenhenger der dette er naturlig.	S O 2 2024
			<i>Delmål 1:</i> Vi skal forvalte økonomien i tråd med vedtatte handlingsregler for å ivareta det økonomiske handlingsrommet over tid. <i>Delmål 2:</i> Vi skal arbeide for klima- og miljøvennlig utvikling av kommunen, og ruste kommunen for forventede klimaendringer	S O 3 2024
Ny plenklipper	200 000	Plenklipperen brukes hardt, og byttes normalt hvert andre år for å unngå kritiske driftsavbrudd.	<i>Delmål 1:</i> Vi skal forvalte økonomien i tråd med vedtatte handlingsregler for å ivareta det økonomiske handlingsrommet over tid.	S O 3 2024
Digitalisering byggesaksarkiv	500 000	Pålegg etter arkivtilsyn	<i>Delmål 1:</i> Vi skal forvalte økonomien i tråd med vedtatte	S

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

			handlingsregler for å ivareta det økonomiske handlingsrommet over tid	O 3	
Erstatning for kjøretøy	300 000	Uteseksjonens bilpark er svært gammel. Bør byttes litt etter litt for å unngå store simultane utgifter	<i>Delmål 1:</i> Vi skal forvalte økonomien i tråd med vedtatte handlingsregler for å ivareta det økonomiske handlingsrommet over tid	S O 3	

11. Obligatoriske oversikter, kommedirektørens forslag

I dette kapittelet følger de obligatoriske oversiktene i samsvar med forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner. Forskriften inneholder obligatoriske oppstillinger i § 5-4 til § 5-7.

Oversikt etter § 5-7 følger i budsjettdokumentet under kapittel 8.

Budsjettskjema etter art § 5-6 utarbeides etter at årsbudsjettet og økonomiplanen er vedtatt jfr. § 5-1 annet ledd.

Budsjettskjema etter forskriftens § 5-4:

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 i forskriften	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tall oppgitt i hele 1000	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
1 Rammetilskudd inkl. utjevning	127 836	139 867	150 390	148 300	148 300	148 300
2 Inntekts og formuesskatt	105 573	92 366	102 810	102 800	102 800	102 800
3 Eiendomsskatt	11 013	11 300	14 400	15 400	15 400	15 400
Sum rammetilskudd og skatteinntekter	244 422	243 533	267 600	266 500	266 500	266 500
Momskompensasjon fra DRIFT	8 229	10 500	8 000	8 000	8 000	8 000
Naturressursskatt vindkraft	0	1 000	4 200	4 800	4 800	4 800
Amortiseringsstilskudd fra Husbanken	1 130	1 200	1 650	1 600	1 500	1 450
Integreringsstilskudd for flyktninger/asyl.	10 613	15 900	21 000	18 000	16 000	14 000
Premieavik pensjon/reguleringspremie	8 854	5 500	5 000	4 500	4 000	4 000
Konsesjonsavgift og -kraft og andre innt.	14 192	23 000	9 000	9 000	9 000	9 000
4 Sum andre generelle driftsinntekter	43 018	57 100	48 850	45 900	43 300	41 250
5 Sum generelle driftsinntekter	287 440	300 633	316 450	312 400	309 800	307 750
6 Sum bevilgninger drift, netto	-275 530	-294 549	-310 119	-301 884	-294 364	-291 834
10 Renteinntekter	2 514	2 600	4 700	4 100	3 750	3 600
11 Utbytte	7 300	8 368	9 100	9 300	9 600	9 900
12 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
13 Renteutgifter mv.	-6 257	-10 000	-12 800	-12 200	-11 500	-11 000
14 Avdrag på lån	-11 520	-11 800	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
15 Netto finansutgifter	-7 963	-10 832	-12 000	-11 800	-11 150	-10 500
17 Netto driftsresultat	3 947	-4 748	-5 669	-1 285	4 285	5 415
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
18 Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
19 Avsetninger til bundne driftsfond	-1 998	0	0	0	0	0
20 Bruk av bundne driftsfond	6 929	0	1 500	0	0	0
21 Avsetninger til disposisjonsfond	-8 878	0	0	0	0	0
22 Bruk av disposisjonsfond	0	4 748	4 169	1 285	-4 285	-5 415
23 Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
24 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-3 947	4 748	5 669	1 285	-4 285	-5 415
25 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

Budsjettskjema etter forskriftens § 5-4, andre ledd:

Oversikt ihht. § 5-4 annet ledd		2022	2023	2024	2025	2026	2027	
		Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
Etatenes budsjettrammer		Utgift	-275 530	-294 549	-310 119	-301 884	-294 364	-291 834
1 Sentraladministrasjon	Utgift	-23 685	-25 067	-27 717	-25 967	-25 197	-24 767	
	Inntekt	1 037	0	0	0	0	0	
	Nettoutgift	-22 648	-25 067	-27 717	-25 967	-25 197	-24 767	
2 Oppvekst og kultur	Utgift	-136 594	-145 264	-136 921	-134 921	-132 771	-132 671	
	Inntekt	16 907	14 014	13 261	13 261	13 261	13 261	
	Nettoutgift	-119 687	-131 250	-123 660	-121 660	-119 510	-119 410	
3 Helse og omsorg	Utgift	-152 455	-152 397	-160 445	-156 545	-153 045	-151 045	
	Inntekt	32 835	25 199	25 065	25 065	24 215	24 215	
	Nettoutgift	-119 620	-127 198	-135 380	-131 480	-128 830	-126 830	
4 Plan, næring og miljø	Utgift	-26 800	-24 895	-32 093	-32 608	-31 658	-31 658	
	Inntekt	13 225	13 861	4 231	4 231	4 231	4 231	
	Nettoutgift	-13 575	-11 034	-27 862	-28 377	-27 427	-27 427	
5 Selvkost vann og avløp	Utgift	I/A	I/A	-14 315	-14 300	-14 300	-14 300	
	Inntekt	I/A	I/A	12 200	13 400	14 400	14 400	
	Nettoutgift	I/A	I/A	-2 115	-900	100	100	
5 Motpost selvkost VA (kabl. kost)	Utgift	I/A	I/A	6 615	6 500	6 500	6 500	
	Inntekt	I/A	I/A	0	0	0	0	
	Nettoutgift	I/A	I/A	6 615	6 500	6 500	6 500	

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

	2023	2024	2025	2026	2027
(1000 kr)					
Sentraladministrasjonen ansvar 1	Budsjett	Budsjett	Øko.plan	Øko.plan	Øko.plan
Lønns- og prisstigning	-21 006	-25 067	-27 717	-25 967	-25 197
Justering strømpriser	-500	-850			
Medlemskap region Stavanger, KS vedtak 2023	-1 400	1 100			
Egenandel bredbånd: Eide		-375	375		
Egenandel bredbånd: Skåland		-275	275		
Egenandel bredbånd: Steinberg/Rusdal			-650	650	650
Tilskudd MOI IL ifm. prosjektet "Nye Moi stadion"		-1 000	1 000		
Rekrutteringstiltak - lønn til fordeling på etatene (flyttes OK)	-125	125			
Økning driftskostnader arkiv	-40	-50			
Innkjøps samarbeid IAV	-50				
Omorganisering av arkiv - flyttes til IKA			800		
Merkevarerbygging	-200	-100	200		
Konsulentbistand kommuneplan (samfunnsdel)	100				
Restfinansiering bemanningsressurser sentraladm. KS vedtak 2023		-1 150			
Rådgiver sentraladministrasjonen	-450				
Valg	-170	170	-170	170	-170
Økninger av lisenser, medlemskap osv.	-600	-300	-50	-50	-50
Framsikt økonomi/virksomhetsstyring		-40	-130		
Økning i budsjett kontroll/tilsyn	-76	-100			
Ekstraord. rammejustering LKF - strømpriser	-50	50			
Vedlikehold av kirkebygg (LKF)		-100	100		
Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester		280			
Sentrums-/næringsutvikling regionale prosjekter					
Herunder ordning bolystmidler - avvikles fra 2023	300				
Utgift	-25 067	-27 717	-25 967	-25 197	-24 767
Prisstigning inntekter					
Inntekt	-	-	-	-	-
Netto utgift	-25 067	-27 717	-25 967	-25 197	-24 767
	2023	2024	2025	2026	2027
Oppvekst- og kulturetaten ansvar 2	-122 471	-145 264	-136 921	-134 921	-132 771
Lønns- og prisstigning	-3 600	-5 900			
Justering strømpriser	-11 000	8 900			
Gevinstrealisering/effektivisering			1 500	1 500	
Utvidelse av tilbud Lund Folkebibliotek, KS vedtak 2023		-300			
Maling Haien		-100	100		
Dalane kulturfestival - tilskudd til festival			-100		
Rekrutteringstiltak min. 6 års ansiennitet, KS vedtak 2023		-250			
Bolystmidler	-300	300			
Etablering/utvidelse av fritidsklubb i helgene	-500				
Engangsstøtte til lag og organisasjoner	-125	125			
Mobilt lydanlegg	-98	98			
Leker SFO		-50		50	
Bemanningsressurser SFO		-800			
Økte kostnader PPT administrasjon		-150			
Fornyning av lærebøker		-600	200	400	
Økte overføringer privat barnehage	-4 000	-2 000			
Skoleadministrasjonssystem (Visma flyt)	-100				
Redusert makspris barnehage	-170				
Økte kostnader SFO rett til gratis opphold	-1 300				
Krav om kjøp av tilsyn i barnehager	-100				
Norskopplæring på Moi	-600	600			
Norskopplæring flyktninger Egersund/Flekkefjord	-200				
Norskundervisning grunnskolen - økte kostnader		-1 000	300	200	100
Økte utgifter, honorar ungdomsråd	-100				
Skolemiljøarbeiderstilling, Nygård barneskole	-500	-300			
Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester		9 770			
Krav om økt undervisning naturfag	-100				
Utgift	-145 264	-136 921	-134 921	-132 771	-132 671
Prisstigning inntekter	500	547			
Justering brutto inntekter					
Reduksjon i foreldrebetaling barnehager		-1 300			
Reduksjon i etatsinntekt som inngår i rammetilskudd					
Inntekt	14 014	13 261	13 261	13 261	13 261
Netto utgift	-131 250	-123 660	-121 660	-119 510	-119 410

HANDLINGS OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 MED ÅRSBUDSJETT 2024

(1000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027
	Budsjett	Budsjett	Øko.plan	Øko.plan	Øko.plan
Helse- og omsorgsetaten ansvar 3					
Lønns- og prisstigning	-131 167	-152 397	-160 445	-156 545	-153 045
Justering strømpriser	-3 600	-6 500			
Gvinstrealisering/effektivisering	-5 800	4 000			
Flerkulturell arbeidsgruppe - arrangementsmidler, KS vedtak 2023		-150	1 500	1 500	
Utvidelse av tilbud Hagestua		-150			
Hverdagsrehabilitering hjemmetjenesten		-500			
Livsglede hjemmetjeneste	-300				
Demenskoordinator økt stilling		-150			
Vedlikehold omsorgsboliger	-100				
Haukland bofellesskap, BPA og omsorgslønn		-500			
Økte utgifter NAV Lister	-7 500	-2 250	2 000	2 000	2 000
Økning i systemlisenser DigiHelse		-150			
Økte kostnader til hjemmehjelp		-300			
Økt driftstilskudd legeordning		-200			
Økte kostnader barnevern pga. barnevernsreformen	-1 200				
Psykisk helsetjeneste	-660				
Rekrutteringstiltak min. 6 års ansiennitet. KS vedtak 2023		-100			
Økt overføring til Lund frivillighetssentral	-170				
Gjenåpning av nedlagte sengeplasser sykehjem		-400			
Økte lønnskostnader helg/natt		-1 000			
Økt kvelds/natttillegg resultat av lønnsforhandlinger 2022	-600				
BPA hjemmetjenesten	-200				
Skolelos (samarbeidsprosjekt i regi av Dalane Barnevern)	-400				
Vedtak i sak 017/22 kjøkken omsorgssenter	-200				
Utdanningsmidler helsepersonell, delfinansiering		-300			
Økte kostnader leasingbiler hjemmetjenesten		-200			
Utskifting av pc, tynnklienter, skjerm m.m		-100			
Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester		2 052			
Kommunekoordinator flyktningsarbeid - finansiering av stilling		-800	400		
Rådgiver HO stab	-500	-350			
Utgift	-152 397	-160 445	-156 545	-153 045	-151 045
Prisstigning inntekter	849	1 036	-	-	-
Økt inntekt utleieboliger, overført fra PNM	850				
Bortfall av tilskudd for enslige mindreårige, barnevern		-570		-850	
Reduserte inntekter kjøkken		-600			
Inntekt	25 199	25 065	25 065	24 215	24 215
Netto utgift	-127 198	-135 380	-131 480	-128 830	-126 830
	2023	2024	2025	2026	2027
Plan, næring og miljøetaten ansvar 4					
Lønns- og prisstigning	-19 082	-24 895	-32 093	-32 608	-31 658
Justering strømpriser	-800	-1 200			
Innsparing/effektivisering	-1 800	1 300			
Oppussing av leiligheter/kommunale boliger		-350			
Egenandel trafiksikkerhetstiltak (samarbeidsprosjekt)	-50	50			
Historiske ortofoto		-35	35		
Økte utgifter til vegvedlikehold (inkl. prisøkning brøytekontrakter)	-500	-500			
Rullering av kommuneplanens arealdel	-1 000	600	400		
Montering av vinduer gymsal LU	-100	100			
ROS-analyse brannvesen		-60			
Beredskap - innkjøp av utstyr		-100			
Utredning kommunal bygningsmasse - konsulent		-300			
Økte utgifter til kjøp av brannsjøforebyggende tjenester	-483				
Oppdatering av FKB data (samarbeid SVV)	-90	90			
Maling av Lund ungdomsskole			-950	950	
Vedlikehold rest LU og Olabakken 7	-200	200			
Intoto flomvarsling (samarbeidsprosjekt)	-50				
Nærmiljømidler reparasjon og vedlikehold	-150				
Økte driftskostnader Dalane felles skogbruk	-590				
Teknisk flytting av budsjettmidler renhold/vaktmestertjenester		-12 102			
Intern teknisk justering kostnader					
Teknisk flytting av VA kostnader (selvkost) til nytt ansvar 500		5 109			
Teknisk kostnad rentekostnader VA (selvkost)					
Utgift	-24 895	-32 093	-32 608	-31 658	-31 658
Teknisk flytting av gebyrinntekter VA (selvkost) til nytt ansvar		-10 130			
Prisstigning inntekter VA	100				
Prisstigning andre inntekter		500			
Reduksjon i leieinntekter utleiebolig, overføres HO	-850				
Inntekt	13 861	4 231	4 231	4 231	4 231
Netto utgift	-11 034	-27 862	-28 377	-27 427	-27 427

Budsjettskjema etter forskriftens § 5-5, andre ledd:

Oversikt ihht. § 5-5 annet ledd					
Investeringsprosjekter:					
	2023	2024	2025	2026	2027
	Budsjett	Budsjett	Øko.plan	Øko.plan	Øko.plan
SENTRALADMINISTRASJONEN OG LUND KIRKELIG FELLESRÅD					
Renovering kirketårn Lund kirke	-900				
Delsum overføringer til Lund kirkelig fellesråd	-900				
Egenkapitalinnskudd KLP	-600	-650	-650	-650	-650
Framsikt økonomi/styringsverktøy			-150		
Kommunestyresal/spiserom			-2 000		
Merkevarerbygging	-300	-200	-200	-200	
IKT/adm investeringer - digitaliseringsprosjekter	-600	-250	-250	-250	-250
Sum	-2 400	-1 100	-3 250	-1 100	-900
OPPVEKST OG KULTUR					
Lekeplasser		-125			
Nye lekeapparater Nygård barneskole			-350		
Aktivitetspark Moi sentrum			-300		
Oppgradering Kvernfossen kraftverk		-150			
Brannsikring "Huset" nødvendige tiltak	-500				
Ventilasjonsanlegg Heskestad skole		-700			
Brannvarslingsanlegg Heskestad skule		-250			
Kultursti ved Lund bygdemuseum		-250			
Informasjonsskilt på rasteplasser				-300	
Varmegjenvinningsanlegg Lund ungdomsskole		-600			
Sprinklingsanlegg Museet				-1 500	
Chrome book	-400	-350	-350	-350	-350
Nye smartboard/undervisningsteknologi		-250			
Solskjerming Lundbadet			-200		
Pumptrackbane Nygård	-625				
Oppgradering Grindabygget Haien	-250				
Sum	-1 775	-2 675	-1 200	-2 150	-350
HELSE OG OMSORG					
Sykehjem: Nye senger, madrasser og medisinsk utstyr	-100	-150	-150	-150	-150
Oppgradering kjøkken sykehjem		-300			
Renovering "kroken" sykehjemmet	-500				
Nytt inventar kantine sykehjem			-300		
Velferdsteknologi	-200	-200	-200	-300	-400
Inventar sykehjem	-200				
Digitalisering/IT løsninger HO etaten	-125	-125			
Sum	-1 125	-775	-650	-450	-550
PLAN-, NÆRING OG MILJØ					
Asfalt kommunale veier	-800	-800	-800	-800	-800
Investering i nye gatelys	-1 500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Ny plenklipper		-200			
Innvendig belysning KM skole			-150		
Utredning av nytt boligfelt Lundestranda	-250				
Autovem Røyselund			-300		
Digitalisering byggesaksarkiv		-500			
Garasjebygg Malåna				-350	
Erstatning av kjøretøy	-300	-300			
Sum	-2 850	-2 800	-2 250	-2 150	-1 800
Sum brutto investeringer ekskl. VAR-sektoren	-8 150	-7 350	-7 350	-5 850	-3 600
VAR-sektoren					
	2023	2024	2025	2026	2027
	Budsjett	Budsjett	Øko.plan	Øko.plan	Øko.plan
VAR-sektoren					
Tavle Holamoen avløpspumpestasjon	-150				
Ombygging Ualand renseanlegg			-1 300		
Sum investeringer VAR-sektoren	-150	0	-1 300	0	0

